

VEAIC MORU

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini — 1 leu

O debutantă despre care începe să se vorbească: Liuda Garnița

DIN SUMAR:

NUMĂRUL 1500
● Fiecare vîrstă cu alimentația ei ● Terra nu arată chiar cîm o vedem ● Meteoritul tungus — o „gaură neagră”? ● Muzica și productivitatea muncii

La începutul deceniului șapte a fost inițiată în Africa, singurul continent în care trăiesc cimpanzeii în libertate, o activitate științifică care a dus, în cursul anilor, la înființarea unei mari stații de cercetări în Parcul național Gombe. Acolo lucrează acum echipe complete de zoologi, etologi, primatologi și botaniști.

Cercetările au avut și au drept scop studierea, pe un plan riguros

științific, a structurii sociale și obiceiurilor cimpanzeilor, specia cea mai apropiată de om pe scara evolutivă. Așa se face că, după numeroase studii făcute de multă vreme de etologi pe cimpanzei și alte maimuțe antropoide aflate în captivitate, adică în cuști sau îngrădături, acum posedăm o primă descriere a comportamentului acestor animale în libertate, chiar în patria lor.

Documentar

SOCIETATEA CIMPANZEILOR

Neurologia modernă a stabilit că, din toate speciile animale, cimpanzeul seamănă cel mai mult cu omul în privința funcțiilor cerebrale. Iar biochimia a dovedit că, în ce privește „schemele de conexiuni”, este mai apropiat de om decât de gorilă. Încît, pentru a înțelege comportamentul omenesc în domeniul vieții afective sau al percepției, al activității productive, al gândirii ori, în fine, al comunicării sociale, nu se poate să nu ne întoarcem privirea înapoi și să nu ne întrebăm cum s-a dezvoltat el în cursul evoluției. Saltul de la amibă, de la insecte, reptile, păsări și chiar de la ciini și pisici pînă la om este extraordinar de mare. El este însă considerabil mai mic de la maimuță, și mai ales de la cimpanzeu, al cărui comportament prezintă numeroase deosebiri calitative, dar și o serie de asemănări surprinzătoare cu comportamentul omului.

În acest sens descoperirea și înțelegerea obiceiurilor cimpanzeilor înseamnă o importantă contribuție la propria noastră înțelegere. Să cităm doar aspectele structurii sociale și comunicării, agresiunii, raporturilor sexuale, comportamentului nou-născutului, animalului tînăr, adolescentului și bătrînului, problemele creșterii și, în fine, bolile psihice, din care se desprind o sumă de puncte de comparație semnificative.

Mama —

singurul pol fix

Pe vremea cînd s-au făcut cercetările, în rezervația din Africa răsăriteană trăiau circa 100-200 cimpanzei. În primul rînd trebuia desigur să se stabilească cum conviețuiesc animalele. Cea mai importantă constatare a fost aceea că la cimpanzei nu există nici monogamie, nici poligamie. Masculii și femelele se adună periodic, adesea numai pentru cîteva ore, în grupuri mici, de 2-20 de animale, în vederea unui anumit scop. De pildă, 4-5 masculi și femele stau laolaltă și-și curăț reciproc blana sau unul ori mai mulți cimpanzei descoperă un smochin, pe care se cațără apoi pînă la 15 animale pentru a devora fructele. Întruniri pot avea loc și atunci cînd apar undeva femele în călduri, care atrag un număr mai mare sau mai mic de masculi. Cete mai numeroase pornesc uneori și în căutare de hrană. Dar toate aceste asociații se caracterizează printr-un contact social foarte lax: grupurile nu sînt mereu aceleași, ele se modifică în permanență, prin plecarea unor animale și ivirea altora, ceea ce se explică prin absența unui nucleu. Cu alte cuvinte, nu există familii de cimpanzei. Împrejurare care se datorează în primul rînd faptului că masculul se împerechează cu orice femelă și că partenierii se despart imediat. Prin urmare, cimpanzeul nu cunoaște „paternitatea”, el nu are nici o legătură cu descendenții lui.

De aceea, în societatea cimpanzeilor singurul pol fix este mama. În jurul ei se adună un timp toți puii, pînă și cei adolescenți, dar odată ajunși la maturitate se despart de ea.

Lipsa unor relații sociale puternice rezultă și din faptul că animalele colindă regiunea în care trăiesc singure sau cîte două, atunci cînd este vorba de mame și copii.

O altă dovadă a lipsei de coeziune dintre cimpanzei este aceea că animalele nu dorm laolaltă noaptea, cu excepția mamei și puilui mic. Seara, înainte de culcare, fiecare animal își clădește propriul lui culcuș într-un copac din pădurea virgină.

Dacă totuși una și aceeași populație de cimpanzei locuiește pe un anumit teritoriu, iar o alta pe un alt teritoriu, acest lucru se datorește mai cu seamă resurselor de hrană de pe teritoriul respectiv, ca și anumitor condiții geografice, care favorizează o astfel de separare. Dar și aici intervin excepții. Se întîmplă ca deodată să răsără și să se stabilească undeva un mascul sau o femelă veniți din cu totul alt teritoriu.

Din cele de mai sus s-ar putea trage concluzia eronată că printre cimpanzei

nu există nici un fel de relații sociale.

Și totuși se leagă prietenii între cimpanzei. În această privință există observații uimitoare. Cînd se întîlnesc după ce nu s-au mai văzut mult timp, unele animale se salută cu efuziune. Ele aleargă unul spre celălalt strigînd tare, țopăie de bucurie, se îmbrățișează, se bat pe umeri și se sărută chiar. Astfel de perechi, care se întîlnesc mai des printre masculi decât printre femele, se și plimbă deseori împreună și se apără chiar unul pe altul împotriva atacatorilor.

Fiecare la locul lui

Mai departe, au toți cimpanzeii același rang social sau există și la ei, ca la alte animale (la păsări, de pildă),

O mișcătoare legătură de familie care se prelungește pînă la adolescența puilui

o anumită ierarhie? La animalele care trăiesc în captivitate a fost observată de mult dominația unui cimpanzeu asupra celorlalți. În libertate, raporturile se stabilesc însă în mare măsură altfel. Deși legătura socială dintre grupuri este foarte slabă, în cadrul unui anumit teritoriu există întotdeauna un mascul care domnește asupra tuturor celorlalți cimpanzei, masculi și femele. Supremăția se exprimă în primul rînd prin faptul că toate animalele arată respect și supunere față de „șef”. Acesta se urcă cel dintîi în copacul cu fructe, pe o potecă îngustă, semenii lui de ambele sexe se trag deoparte pentru a-i face loc, masculii de rang inferior se pleacă în fața lui cu un zîmbet umil și-și întind rugător mina pentru a fi atinși și mîngiați de el; „șeful” își poate permite chiar să trezească o femelă și s-o gonească din culcușul ei, pentru a se instala în el.

Ierarhia continuă însă și sub „șef”? Răspunsul este categoric afirmativ. Fiecare animal își cunoaște locul în comunitate. S-ar părea că în acest caz avem de-a face cu o contradicție. Cum se poate ajunge la dominație și supunere într-o societate atît de laxă? Din datele culese rezultă că, odată stabilite, chiar numai pentru o anumită perioadă, raporturile se consolidează în așa măsură, încît efectul lor persistă și cînd diversele animale sau grupuri de animale se întîlnesc doar ocazional, după cum rezultă, de pildă, din următoarea observație: un mascul de rang inferior a fost bătut măr de un superior, după care cei doi cimpanzei s-au despărțit pentru cîteva zile. Cînd s-au reîntîlnit cel bătut a adoptat o atitudine de umilință față de celălalt, milogîndu-se de el să-l atingă și plecîndu-și capul în fața lui.

Ierarhia se limitează la masculi sau include și femelele? S-a stabilit că femelele sînt întru totul subordonate „șefului” comunității de cimpanzei, dar

nicidecum și celorlalți „demnitari”. Unul din „personajele feminine” de frunte, o bătrînă maimuță, deținea înfîietatea printre femele. Dar ei îi dădeau dovezi de respect și mulți masculi, pînă în virful piramidei, exceptînd doar „șeful”. Ca și acesta din urmă, ea era nu numai respectată, ci și temută.

Cum intră cimpanzeul respectiv în posesia puterii? Pentru a răspunde la întrebare, trebuie lămurită o trăsătură caracteristică a comportamentului cimpanzeilor. Dacă un cimpanzeu este agitat dintr-un motiv oarecare, îmbucurător ori întristător, cînd atacă sau se apără, cînd descoperă o nouă sursă de hrană, cînd se alătură unui nou grup etc., el își manifestă starea de agitație printr-un comportament care seamănă cu un acces de furie. Își zbirlește blana, se ridică pe labele dinapoi, ochii încep

spre stație de unde a furat două canistre goale. S-a întors cu ele la locul lui retras, a fixat grupul celor „mari”, a început să se legene la dreapta și la stînga, mai întîi încet și apoi din ce în ce mai repede, părul i s-a zbirliț și pînă la urmă s-a năpustit în direcția grupului țipînd amenințător și tîrînd după el canistrelor care făceau un zgomot asurzitor. Speriați de moarte, cimpanzeii s-au împrăștiat. „Cenușăreasa” a dispărut. Situația s-a liniștit. Dar, subit, revoltatul s-a repezit din nou asupra grupului, în uruitul canistrelor. De data asta avea însă o țintă precisă: „șeful”. Și iată că acesta, care era temut de toți, a rupt-o la fugă, la fel cu supușii lui. Cînd a văzut ce efect avusese, „Cenușăreasa” s-a așezat jos, respirînd din greu, cu blana ciufulită și fața încrunțată. După scurt timp unul din masculi,

care pînă atunci avusese un rang mult superior, s-a apropiat de el într-o poziție umilă, scoțînd sunete speriate, rugătoare, s-a ghemuit lîngă noul deținător al puterii, și-a apăsât buzele pe coapsa lui și a început să-l caute de păduchi. Între timp se apropiaseră și ceilalți masculi, care au urmat exemplul celui dintîi. Numai „șeful” se ținea deoparte și-și fixa rivalul cu ochi duri.

Acest interregnum a durat un timp, în care situația a fost nehotărîtă. Dar noul pretendent nu s-a lăsat. După circa un an și-a întîlnit rivalul într-o poiană. „Duelul” a întrecut tot ce văzuseră cercetătorii pînă atunci. Cei doi luptători au încercat să se întrecă în țipete, gesturi furioase, scuturatură și aruncatul pietrelor. După ce s-au amenințat îngrozitor, sînd fiecare într-un copac, au sărit jos și, cu spume la gură, s-au zgiit unul la altul vreo jumătate de oră. Deodată, „șeful” s-a „prăbușit moralmente”. A alergat la tînărul său rival, s-a plocnit în fața lui, a scos sunete jalnice și pînă la urmă a început să-și scarpine noul stăpîn. La început acesta s-a arătat indiferent, dar apoi s-a întors și, la rîndul lui, a început să-l despaducheze pe „șef”. De atunci încolo noul șef a deținut puterea fără ca nimeni să i-o mai conteste, nici măcar predecesorul lui. Mai mult încă, între cei doi s-a stabilit o relație foarte strînsă. Cînd se întîlneau, se salutau călduros, se îmbrățișau și se sărutau.

documenta.

documentar docum
entiar documentar du
documentar documentu
mentar documentar docu
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

SEMNIIFICAȚII PROFUNDE

Fiecare vizită a tovarășului Nicolae Ceaușescu peste hotare este urmărită de întreaga suflare românească cu o vibrație unanimă și cu legitimă mândrie, insuflată de conștiința că, slujind interesele fundamentale ale poporului nostru, ea servește totodată și aspirațiile de mai bine, de pace, de înțelegere ale tuturor popoarelor. Și așa s-a întâmplat și cu recenta vizită în Statele Unite ale Americii. Incheindu-se cu rezultate deosebit de importante pentru dezvoltarea raporturilor dintre cele două țări, ea a însemnat în același timp și o contribuție la cauza generală a păcii și colaborării internaționale.

În cadrul convorbirilor oficiale, al întâlnirilor și discuțiilor cu personalități de frunte ale cercurilor de afaceri, în documentele semnate a fost exprimată dorința comună de a stimula relațiile economice, creîndu-se și cadrul necesar pentru valorificarea posibilităților existente. Documentele semnate între cele două părți consemnează, de asemenea, hotărîrea lor de a extinde și adînci contactele și schimburile în domeniile științei, tehnologiei, culturii, artei, învă-

țămîntului, informațiilor, turismului, ceea ce va crea evident premise favorabile pentru o mai bună cunoaștere reciprocă, pentru prietenia dintre cele două popoare. S-au vădit astfel o dată mai mult valențele fructuoase, concrete pe care le includ coordonatele politicii promovate cu consecvență de România socialistă, politică bazată pe afirmarea în viața publică internațională a principiilor de egalitate și respect între toate statele, pe temelii de granit a respectării suveranității și independenței naționale, a egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și stimei mutuale.

Eveniment de amplă rezonanță sub aspect bilateral, vizita întreprinsă de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Statele Unite ale Americii împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a avut și o deosebită semnificație pe planul promovării cooperării și dezvoltării înțelegerii între toate statele, făcînd să crească și mai mult prestigiul țării noastre în lume. Ea a evidențiat adevărul de profundă rezonanță că este pe deplin posibil ca state cu orînduirii sociale diferite și alit de

deosebite ca mărime și potențial economic să poată conlucra rodnic în vederea edificării unei lumi a păcii, înțelegerii și cooperării între națiuni. Căci Declarația comună semnată de președintele Nicolae Ceaușescu și Richard Nixon dă glas unor deziderate ale tuturor popoarelor, depășind în felul acesta raporturile bilaterale și înscriindu-se ca un remarcabil aport la consolidarea unui curs nou, îndreptat spre extindere și cooperare în viața lumii de azi. Ea este, cum a apreciat tovarășul Nicolae Ceaușescu, „un document de o importanță istorică, prin faptul că vorbește de principii care trebuie să guverneze relațiile dintre țări diferite, dar care sînt dornice să conlucreze pentru prietenia dintre popoarele respective, pentru o lume a colaborării și a păcii“.

Pentru toate acestea, poporul nostru salută cu sentimente de vie mulțumire și deplină aprobare rezultatele vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu în Statele Unite, contribuție de prim ordin la înfăptuirea unei politici noi, de egalitate și respect în viața internațională.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

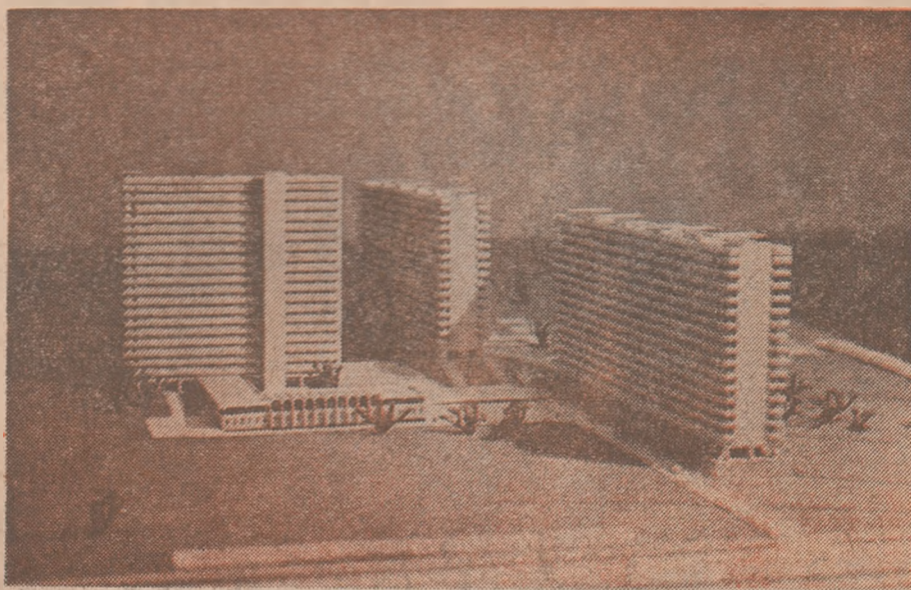
La 70 de grade latitudine nordică

Cele o sută de zile ale Dudinkai s-au încheiat. La sfîrșitul lunii septembrie, portul situat la gurile Eniseiului a fost blocat de gheață și nici o forță din lume nu-l va mai putea deschide timp de opt luni și jumătate. Sezonul de navigație începe de obicei pe la mijlocul lui iunie, cînd apele crescute ale fluviului sparg platoșa de gheață așezată de iarna polară la 70 de grade latitudine nordică.

Ca în fiecare an, cele o sută de zile ale Dudinkai s-au scurs fără o clipă de odihnă. În această scurtă perioadă cel mai important port din Siberia apuseană trebuie să expedieze tot lemnul adunat în cursul anului. În plus, înainte să coboare noaptea polară și să se înstăpînească gheața, trebuie aduse toate produsele necesare nu numai pentru cei 21 000 de locuitori ai portului, ci și pentru populația orașului vecin, Norilsk, care e de aproape șapte ori mai numeroasă.

Aprovizionarea populației este acolo o adevărată știință, intrucît de la mobilă pînă la ața de cusut și de la piper, făină, zahăr pînă la cartofi, aproape totul trebuie adus din afară. În fiecare an sosesc astfel pe apă, fie pe Enisei în jos, fie pe Calea maritimă de nord, 186 000 tone de mărfuri. În clipa cînd fotografiile făcute prin sateliții de cercetări anunță că ruta e navigabilă, primul convoi ridică ancora la Arhanghelsk. De fapt Norilsk mai primește anual și 12 000 de tone cu avionul — roșii, fructe proaspete, frișcă etc. —, dar acestea sînt numai o infimă parte din necesarul său.

Oricît ar părea de neverosimil, orașul posedă și oarecare resurse proprii, în afară de produsele taigalei (carne de ren, pește, găinușă polară). Într-adevăr, sovhozul de la porțile orașului are 3 000 de porci și 1 000 de vaci. Hrana animalelor e adusă pe puntea navelor. Cheltuiala e destul de mare, dar merită, deoarece copiii au astfel

Abovian, oraș-satelit al Erevanului (R.S.S. Armeană), socotit de specialiștii sovietici un prototip al așezărilor urbane ale viitorului

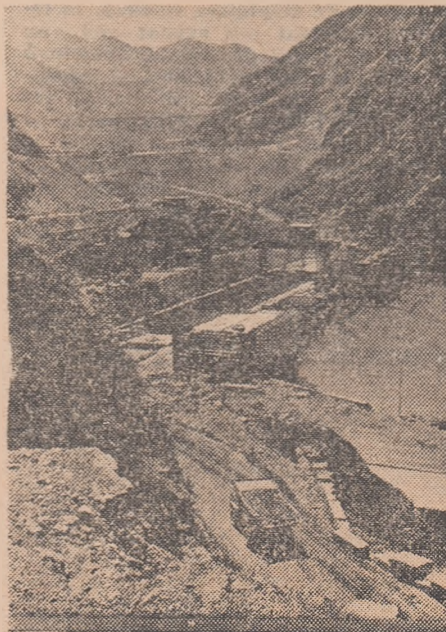
Foto: A.P.N.

lapte proaspăt. În serele sovhozului cresc diverse zarzavaturi. Ridichile, pătrunjelul, salata și mărarul pot fi cultivate și în cîmp deschis, cu condiția să fie acoperite cu foi de material plastic.

Cel mai bine se dezvoltă însă creșterea păsărilor. Exemplul l-a dat Combinatul avicol de la Vorkuta, care realizează anual un beneficiu de peste un milion de ruble. Pe baza lui Institutul de cercetări agricole pentru Extremul Nord, cu sediul la Norilsk, a elaborat principiile combinatelor avicole de la latitudini mari: clădiri cu mai multe etaje (din cauza încălzitului), lucrări complet mecanizate (din cauza lipsei miinii de lucru), 500 000 de păsări, pentru a fi rentabile. În prezent numai Peninsula Taimir produce 4 milioane de ouă pe an. Și este abia un început.

chiar și după ce vor intra în funcțiune toate marile centrale aflate acum în construcție nu se va utiliza decît o cincime din „potențialul albastru“. Cele mai mari perspective pentru construcția de mari hidrocentrale, care să devină tot atitea surse de energie ieftină, le oferă, evident, Siberia, Asia Centrală și Extremul Orient. Dealtfel și centralele existente astăzi în aceste regiuni furnizează circa jumătate din cantitatea totală de energie obținută în Uniunea Sovietică din „cărbune alb“.

Fiind ușor de exploatat, centralele hidroelectrice n-au nevoie de un personal prea numeros. Or, pentru regiunile nordice economia de brate de muncă este un factor hotărîtor. De aceea, în afară de hidrocentralele în construcție

Hidrocentrala de pe Nurek
Foto: P. Netelev

— Ust-Ilimskaia, Saianskaia, Hantaiskaia, Zeiskaia — urmează să se mai construiască un nod hidroenergetic și pe Kolima.

Barajele hidrocentralelor moderne ajung uneori pînă la două și chiar trei sute de metri înălțime. Construcția lor reclamă un mare volum de mijloace materiale, tehnice, muncă umană. De aceea este mai rentabilă construcția de noduri hidroenergetice complexe. Care, pe lîngă energia electrică furnizată, facilitează și soluționarea altor probleme, ca aprovizionarea cu apă, irigațiile etc.

Marile consumuri de energie în orele de vîrf impun însă și construirea de centrale electrice cu acumulare. Acestea nu presupun lacuri mari și de aceea nu trebuie inundate teritoriile întinse. Asemenea centrale urmează să se construiască în apropierea unor mari orașe: Kiev, Moscova, Kaunas și vor avea o capacitate de circa un milion kW. În viitorul apropiat, numărul lor va crește vertiginos. Iar după 15—20 de ani ele vor ajunge la 10—12 milioane de kilowați, urmînd ca pînă la sfîrșitul secolului să atingă o capacitate de aproximativ 30 milioane de kilowați.

Randamentul neobișnuit de înalt al centralelor hidroelectrice — de peste 90 la sută —, deci o valoare inaccesibilă atît centralelor termice cît și celor nucleare, plus simplitatea lor sub aspect tehnologic au făcut ca circa jumătate din beneficiile realizate în toată energia sovietică să fie obținute din „producția“ realizată de centrale cu „cărbune alb“.

INDUSTRIA STICLEI

O rază gravează pe sticlă

Pe drept cuvînt, gravarea pe sticlă sau cristal poate fi socotită o adevărată operă de bijutier, intrucît cere o deosebită îndemînare. De aceea prețul destul de ridicat al obiectelor din sticlă gravată se explică nu numai prin originalitatea desenului, ci și prin dificultățile pe care le prezintă tehnica gravării. Pentru automatizarea gravării dantelelor opace pe sticlă se utilizează, de pildă, mașini de sablat, ape tari, instalații cu ultrasunete, etc.

Recent, însă, în Uniunea Sovietică a fost pusă la punct o metodă de gravare bazată pe principii noi. Această metodă, ne informează o revistă de specialitate, folosește ca principal instrument de lucru laserul, al cărui fascicul de raze infraroșii atacă direct sticlă.

Tehnica gravării este următoarea: obiectul de sticlă este fixat pe un disc pivotant, după care se branșează laserul. Programul pe care-l execută acesta este realizat cu ajutorul unui desen tăiat într-un material asemănător cu o foaie metalică. Apoi desenul este copiat pe sticlă de fasciculul infraroșu, a cărui temperatură atinge în focar temperatura fuziunii sticlei. Prin natura lui, laserul permite astfel obținerea unui desen care, privit la microscop, se prezintă ca un șir de dire minuscule în formă de spirale. În ansamblul lor, aceste detalii alcătuiesc pe sticlă astfel atacată o dantelă opacă.

Obiectele de sticlă împodobite cu gingașe motive gravate prin laser devin din ce în ce mai mult în U.R.S.S. articole de larg consum, foarte apreciate de cumpărători.

LA ORDINEA ZILEI

Apele aprind lumini

Optzeci la sută din cantitatea de energie produsă în Uniunea Sovietică se datorește centralelor termoelectrice. În momentul de față se deschid șantiere pentru viitoare centrale electrice atomice cu capacități de peste un milion de kilowați. Dar hidroenergetica? Ce destin va avea?

Cum cea mai mare parte a potențialului industrial al U.R.S.S. este concentrată în partea europeană a țării, necesitățile sale nu pot și nu vor putea fi satisfăcute nici în viitor de centralele termoelectrice. Acestea sînt mai puțin adaptate la funcționarea în regim variabil. Încît au și vor avea nevoie și în viitor de aportul hidrocentralelor electrice.

În momentul de față în Uniunea Sovietică se utilizează numai 12 la sută din resursele hidroenergetice totale. Și

FENOMENUL BAALBEK (II)

Cine au fost cei dintii constructori?

Așadar, Nemrod voia să construiască la Baalbek un turn foarte înalt. Dar acest turn avea nevoie de o temelie solidă. Dacă ea n-a fost construită de înaintași, înseamnă că de acest lucru au trebuit să se ocupe supușii lui Nemrod. Intenționând să ajungă pînă la zei, regele a meșterit o mașină acționată de patru păsări puternice. Mașina s-a ridicat în văzduh, dar după ce a rătăcit mult prin Cosmos, a căzut pe muntele Hermon, unde a și fost înmormintat trupul mutilat al temerarului monarh. Această legendă nu are, oare, și un simbul de adevăr? Mai ales că Hermon nu e atît de departe de Baalbek...

Cel dintii document istoric care relatează despre Baalbek este așa-numita „Correspondență de la Tell el-Amarna”, o corespondență diplomatică purtată de Egipt cu Babilonul, Siria și alte țări din Orient și datînd din secolul XIV î.e.n., din vremea faraonului răzvrătit Amenhotep IV. Popoarele învinse de Egipt trebuiau să adopte cultul Soarelui. Faraonul a fost întemeietorul unei noi religii, monoteiste, bazate pe doctrina unei divinități unice și omniprezente — Aton — personificate de forța Soarelui. El însuși și-a schimbat numele în Ehnaton. Așa stînd lucrurile, nu se poate admite, oare, că pentru consolidarea noii religii Ehnaton a făcut încercări de a construi un templu al Soarelui și la Baalbek? Nu pretindem că această idee ar fi originală, că ea ne-ar aparține. Dimpotrivă, ipoteza despre datarea preromană a templului de la Baalbek e veche de cînd lumea. Același M. Elauf crede că templul egiptean de la Baal-Gede (vechiul nume al Baalbekului) n-a fost început de la temelie de preoții egipteni, ci numai restaurat în timpuluceririi Siriei de către Egipt. Preoții egipteni ar fi „restaurat templul lui Baal, care fusese distrus de un cutremur”. Ipoteza că templul Soarelui a fost ridicat de preoții egipteni a fost avansată de altfel încă de scriitorul roman Macrobius (secolul V î.e.n.). Acesta a remarcat că statuia zeului Soare de la Baalbek seamăna cu aceea a zeului egiptean Osiris. Mai mult, Macrobius afirma că această statuie a fost adusă cu multe onoruri, pe mare, din Heliopolisul egiptean în orașul fenician al Soarelui...

Primul mileniu î.e.n. a fost o perioadă de înflorire a cultului zeului Baal și al soției sale, zeița Astarte. Vechiul lăcaș sfînt, apărât de lanțuri muntoase împotriva cotropitorilor la est și a piratilor la vest, s-a transformat într-un mare centru religios. În epoca cuceririlor grecești din timpul lui Alexandru Macedon, Baalbekul n-a cunoscut suferințele unui război, cum s-a întâmplat cu vestitul oraș maritim Tir. Alexandru a întreprins campania împotriva arabilor care trăiau în jurul munților Antiliban — arată Plutarh — cînd încă nu terminase asedierea Tirului, cu alte cuvinte în 332 î.e.n. Locuitorii din fertila vale și-au cedat grecilor așezările, fără împotrivire. Victoriosul comandant de oști, discipol al lui Aristotel, trecea însă pe vremea aceea printr-o criză sufletească. Istoricul grec Arrianus a menționat că „Alexandru era cuprins de superstiții religioase”. Apoteoza fanatismului religios al lui Alexandru a fost marcată de vizitarea anticului lăcaș de la Baalbek. La rîndul lui, Curtius Quintus a arătat că „Alexandru îl venera pe Jupiter ca pe tatăl lui, căci nu se mulțumea să se fi născut pe treapta cea mai de sus a marelui umane”. Asemuindu-se zeilor, acest fiu al lui Jupiter a schițat, poate, dimensiunile cosmice ale viitorului templu construit de romani 300 de ani mai tîrziu. Dar nu se știe ce anume au construit acolo grecii. Și dacă, în general, au construit ceva. Arhitectura greacă n se caracteriza

prin gigantism. Baalbekul se înru-dește mai degrabă, prin masivitatea și geometriismul formelor, cu construcțiile megalitice și cu templele egiptene.

Oricum, Baalbekul a fost construit

Uriașul soclu al templului lui Jupiter; în comparație, oamenii par niște furnici.

și reconstruit de multe ori. Cine a făcut însă esențialul, adică cine a tăiat și a așezat blocurile de piatră la temelie Templului Mare — legendarul Nemrod, egiptenii, fenicienii sau Alexandru Macedon? Nu intenționăm însă să dăm în bobi, ci ne propunem să mergem la miezul lucrurilor: romanii n-au fost cu siguranță primii constructori. Dar nu-i un secret faptul că înainte de stăpînirea romană, în Orientul Apropiat n-a existat nici un stat cu o tehnică dezvoltată. Fenicienii au fost excelenți navigatori și negustori dibaci, iar locuitorii vechii văi Masis (Alb-Bekaa) — agricultori și păstori. Acești navigatori și păstori ar fi trebuit să aibă tradiții seculare ca să fi înălțat construcții similare cu cele de la Baalbek. Mai mult, astfel de construcții nici nu există. Terasa de la Baalbek este unică în felul ei.

Comoara din subterane

În ce scop a fost, totuși, construită ea în vremi imemorabile? Răspunsul se impune, parcă, de la sine: pentru a servi drept temelie solidă unui templu uriaș.

Dar legendele spun altceva despre destinația construcției de la Baalbek și anume că ar fi fost înălțată pentru a adăposti în adîncurile ei neprețuite comori — care ar mai putea fi și acum acolo. Fără a cunoaște aceste legende, M. Agrest, autorul ipotezei despre participarea unor paleocosmonauți la construirea Baalbekului, a avansat o ipoteză similară: „S-ar putea ca cosmonauții să se fi îngrijit de conservarea drapelului lor pentru viitoare generații... și l-au ascuns în-

tr-un loc potrivit... Ei au lăsat la vedere câteva construcții mari, care să nu poată fi ușor distruse. Aceste construcții trebuiau să servească drept punct de orientare pentru depistarea principalului document cu informații amănunțite”. Dacă lucrurile stau așa, se poate înțelege de ce au fost zadarnice eforturile multor căutători de comori care au coborît în subterane, sperînd să pună mina pe aceste obiecte de preț. Terasa de la Baalbek și tunelurile de sub ea ar trebui însă explorate nu cu mina goală, ci cu ajutorul unor instrumente geofizice moderne. În felul acesta poate că n-am izbuti să descoperim neprețuite comori de informație extraplanetară, în schimb s-ar ivi posibilitatea reală de a explica cine a construit la Baalbek platforma alcătuită din blocuri gigantice, cum și de ce.

Și, în sfîrșit, un ultim aspect. Argumentele speculative „pro” și „contra” participării unor extraterestri la construcțiile de la Baalbek nu fac decît să incurce lucrurile. E nevoie de noi date istorice, de o estimare inginerescă a tehnologiei minimal necesare pentru a înălța o astfel de construcție. În sfîrșit, trebuie elucidat modul în care meșterii antici au putut executa o lucrare de clasă atît de înaltă sau, dimpotrivă, dovedit faptul că ei n-au putut realiza asemenea performanțe.

V. Avinski

Cîteva precizări

Baalbekul îi atrage pe partizanii „teoriei paleocontactului” prin cele trei grandioase blocuri de piatră care alcătuiesc, de fapt, platforma pe care a fost înălțat mult mai tîrziu templul. Într-adevăr, ele sînt uriașe și-i pot ului pe neavizați, pe diletanți. Dar orice arheolog știe bine că platforma de la Baalbek nu este, de departe, cea mai mare minune a lumii antice. În Egipt există multe construcții gigantice, ciclopice în adevăratul sens al cuvîntului, în fața cărora fama Baalbekului poate păli. Nu mă refer la piramidele egiptene, ale căror dimensiuni nu au asemănare în istoria antică. Să ne amintim, de pildă, de celebra sală a coloanelor de la Karnak. Care are 134 de coloane, deci mai multe decît la Baalbek, și mai înalte. Tehnica construcției este absolut identică: blocuri de cîteva tone au fost șlefuite, ridicate în virful coloanelor și perfect așezate; pe atunci cimentul nu numai că nu era cunoscut, dar nici nu era necesar pentru „construcțiile ciclopice”, unde rolul de liant îl juca însăși greutatea blocurilor, plus precizia prelucrării și așezării lor.

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj

Tot în Egiptul antic există și coloși de piatră similari cu cei de la Baalbek, numai că ei n-au fost așezați într-o temelie, ci plasați vertical și prelucrați sub formă de obelisc. Dar nu încapem îndoială că, inițial, adică în stare brută, aveau dimensiuni la fel de impresionante și o greutate la fel de mare (dacă nu chiar mai mare). Aceste obeliscuri au fost ridicate în secolele XVI—XI î.e.n., perioadă cînd vechea civilizație egipteană a făurit cele mai grandioase construcții ale ei.

În fața templului zeului egiptean Amon-Ra de lîngă Karnak se înalță două obeliscuri uriașe, construite tot în secolele XVI—XI î.e.n. Au o înălțime de 28 m, iar temeliiile lor sînt adînc înfipte în pămînt. După părerea egiptologilor, aceste obeliscuri nu sînt mai mici — în cea mai lată secțiune a lor — decît coloșii de piatră de la Baalbek, iar în stare brută trebuie să fi cîntărit mai bine de 2000 t. Menționăm că ele au fost tăiate, prelucrate și transportate pe apă și pe uscat pînă la locul de amplasare pe distanțe mult mai mari decît cele de la Baalbek. Atunci ce mai este neobișnuit, unic în templul de la Baalbek, în blocurile care-i alcătuiesc platforma? Din punct de vedere al construcției și tehnicii de prelucrare, blocurile se deosebesc prea puțin de cele similare din Egiptul antic. „Iar construcțiile egiptene antice — cum a remarcat I. Reșetov, unul din primii comentatori ai „miracolului de la Baalbek” — nu se pretează la avansarea unor ipoteze despre niște mari civilizații dispărute, care să o depășească pe aceea a noastră sau la plămuirea unor legende despre cosmonauți din alte lumi. Nu se pretează pentru simplul motiv că pe zidurile templelor egiptene și la poalele obeliscurilor înălțate în cinstea lui Amon-Ra este sculptat tot istoricul creării acestor coloși”.

În sfîrșit, unul din argumentele avansate de partizanii originii „extraterestre” a multor construcții megalitice din antichitate este imposibilitatea înălțării lor numai cu ajutorul forței musculare și al unui sistem de pîrghii și dispozitive foarte simple. Din păcate, ei își fac rareori timp ca să arunce o privire asupra numeroaselor lucrări de arheologie sau de istorie a tehnicilor de construcție caracteristice pentru vechile civilizații. Deși nu e atît de greu de înțeles că nu se pot trage concluzii teoretice, abstracte, plecînd numai de la indicatorii matematici ai volumului unor lucrări de construcție și făcînd cu acest prilej referiri la mașinile moderne. Legile rezistenței materialelor, cărora li se supune orice mecanism de ridicare modern, chiar cel mai puternic, îi limitează acestuia posibilitățile atunci cînd lucrează cu piese „ciclopice” ca greutate și dimensiuni pentru care el n-a fost calculat. Procedeele tehnice care au permis ridicarea construcțiilor „ciclopice” din antichitate au dispărut încă în perioada greco-romană. Dezvoltarea tehnicii construcțiilor a urmat alt drum: la înălțarea marilor construcții au început a fi folosite detalii „mărunte”, pietre mici, cărămidă etc. Toate acestea l-au scutit pe om de o cheltuire irațională a energiei musculare, de o muncă istovitoare, înrobitoare.

Dar tocmai de aceste argumente nu țîn seama partizanii venirii pe Pămînt a „unor soli extraterestri” (care ar fi ridicat construcțiile „ciclopice” din antichitate); ei refuză să recunoască strămoșilor noștri nu numai puterea de imaginație artistică, ci și talente tehnice.

G. Bulavințev

CINEMA

Lecția lui Robinson Crusoe

Marinarul scoțian Alexander Selkirk, prototipul real al lui Robinson Crusoe, a trăit izolat de lume în insula Juan Fernandez din Oceanul Pacific patru ani, doar patru ani, dar la capătul lor era un om aproape complet sălbătic. Scriitorul englez Daniel Defoe l-a condamnat pe Robinson Crusoe la o sin-

turi secole de istorie și civilizație umană, de mari descoperiri, începând cu agricultura și cu focul, și terminând cu facultatea de a munci, a gândi și a simți; de a se simți o ființă morală, de a avea sentimentul propriei sale demnități, care îi interzice să recadă într-o condiție pe care omenirea a de-

Proaspăt debarcat pe insulă...

gurătate de șapte ori mai lungă, însă după douăzeci și opt de ani, două luni și nouăsprezece zile marinarul din York era același om zdravăn la minte și la trup, ba chiar mai bun, mai înțelept, îmbogățit cu o experiență unică. Defoe a făcut din cartea sa un imn al muncii, al voinței și tenacității umane, al omeniei triumfătoare, iar omenirea recunoșcătoare care, de la 1719 încoace, o citește cu aceeași bucurie proaspătă, a așezat-o în raftul unde își ține cărțile nemuritoare.

Ecranizând „Robinson Crusoe”, scenaristul Felix Mironer, regizorul Stanislav Govoruhin și actorul Leonid Kuravliov, interpretul rolului titular, s-au oprit asupra acestei mari idei a cărții, compunându-și filmul ca o meditație pe marginea condiției umane smulse din mediul ei și confruntate cu un dușman dintre cei mai cumpliți: singurătatea. Căci singurătatea reprezintă realmente primejdia cea mai mare pentru Robinson. Nu foamea, nu frigul, nu fiarele sălbatice, Singurătatea. De ea se teme Robinson cel mai tare, de deumanizare, de căderea în animalic. De aceea, timp de douăzeci și opt de ani, două luni și nouăsprezece zile el muncește, vînează animale și păsări, domesticește capre, seamănă grâu, arde oale de lut, își coase îmbrăcăminte și încălțăminte din piei, face însemnări în jurnal, ține evidența zilelor și mai ales se străduiește să nu uite graiul omenească: vorbește cu dienele, vorbește cu pisica, cu papagalul, cu marea, cu vîntul, cu copacii, vorbește cu sine însuși, iar aceste dialoguri cu propriu-i eu sînt și cele mai impresionante, ele exprimînd cel mai direct împotrivirea lui disperată față de primejdia reală a sălbăticiunii. Fiindcă, deși singur pe o întinsă insulă pustie, Robinson știe că nu este cu adevărat singur, că are ală-

șărit-o prin eforturi colosale și îndelungate.

Da, Robinson are alături experiența milenară a lumii, dar el știe că o experiență nu se compune numai din părți luminoase. De aceea, cînd vede pe nisip urme de pași, prima reacție de bucurie face repede loc unei unde de îngrijorare: omul este bun, omul naște viață, însă omul poate fi și o forță distructivă cumplită, și cea mai sălbatică dintre fiare. După ce îl salvează de canibali pe Vineri (interpretat cu simț al umorului și pitorescului de Irakli Hizanișvili), sălbaticul va învăța foarte repede ce e bine și ce e rău, că e bine să paști capre și să cocci pîne și e rău să mînninci oameni. Cînd, însă, mai tîrziu, marinarii albi răsculați îi aduc pe insulă pe prizonierii lor și Vineri se sperie: „Acuși au să-i mînnince!” — Robinson răspunde gînditor: „Tot ce se poate” — fiindcă nu este deloc convins că acești reprezentanți ai lumii civilizate pot asculta de adevărurile elementare deprinse atît de ușor de sălbatic.

De aceea și plecarea lui se va face cu acest dublu sentiment: pe de o parte bucuria de a se întoarce printre oameni, la rosturile lor firești, pe de alta tristețea de a părăsi un loc unde a cunoscut necesitatea și plăcerea muncii, unde a fost om cu adevărat. Va mai putea rămîne așa și dincolo?

Julia Scutaru

PORTRET COLECTIV

Bahor, adică primăvară

Bahor este un cuvînt uzbek. Înseamnă primăvară. Pentru Mukarram Turgunbaeva „Bahor” este un vis devenit realitate. Odrasla ei, născută din căutări, speranțe, eșecuri și victorii. Adică Ansamblul coregrafic feminin uzbek.

Mukarram Turgunbaeva este originară din Fergana, cea mai însoțită regiune din Uzbekistan. Acolo și-a început cariera artistică, știind doar din povestirile bătrînilor despre soarta tragică a înaintașelor ei Nurhon și Tur-sunoi, ucise de fanaticii tradiției, care nu le-au putut ierta că și-au scos feregeaua și au apărut pe scenă. Mukarram se socotește fericită. S-a născut în altă epocă, epoca sovietică, și-a putut cultiva pasiunea și talentul nestîngerită și, recunoșcătoare, a închinat memoriei celor două compatrioate căzute jertfă pe altarul artei dansurilor „Tanavar” și „Femeia eliberată”. Ar-

Paza bună

tista privește lumea fără feregea și ochii ei se imbată de soare.

Mukarram-hanum a învățat dansul cu Muhiddin Iakub, întemeietorul primului teatru muzical din Uzbekistan (1929). Pe vremea aceea în teatru lucrau Usta-Alim Kamil, maestru al dansului național uzbek și Tamara-hanum, care a cucerit cu arta ei scenele Asiei și ale Europei...

„Bahor” s-a născut sub steaua fericită a Festivalului mondial al tinerețului și studenților de la Moscova (1957). Și chiar de la prima-i ieșire în lume a cîștigat titlul de laureat al festivalului. Cele paisprezece dansatoare fragile și grațioase au atras atenția dintru început.

Astăzi ansamblul numără șaiszeci de artiste. Șaiszeci de tinere vestitoare ale primăverii. Toate dansurile pe care le execută ele cu o grație de japoneze sînt mici istorioare. „Soodlik”, de exemplu, este o poveste poetică de dragoste. Alt dans, „Pillea”, — o declarație făcută iubitelui în mod indirect, prin intermediul unei basmale brodate cu mîna ei de fata îndrăgostită. „Dansul ciobanilor” și „Dansul păpușii” sînt miniaturi comice; ele scot în evidență umorul popular. „Pahta” este un imn al muncii, al oamenilor care făuresc totul cu mîntea și cu mîna lor.

Mukarram Turgunbaeva și colaboretoarele ei fac o importantă operă de culegătoare de folclor coregrafic. An-

Dansul bumbacului

samblul s-a transformat într-un fel de centru de cercetări folclorice, într-un muzeu al dansului popular.

La șaisprezece primăveri „Bahor” a avut bucuria de a fi distins cu Premiul de Stat al U.R.S.S.

INTERVIU

Marea speranță neagră

— În copilărie mă bilbiuam — cu această senzațională mărturisire a început scurțul nostru interviu cu James Earl Jones, cunoscut actor american de teatru, (specializat în repertoriul shakespearian), film și televiziune.

Ne aflăm în amfiteatrul pustiu al colegiului „Morgan”, unde numai cu o jumătate de oră în urmă Jones declamase cu brio versuri ale unor poeți negri moderni.

— Ajunsesem pînă acolo că învățătorul nu-mi putea pune note la oral, fiindcă în clasă nu deschideam gura, eram pur și simplu paralizat de teama de a nu mă face de ris — a continuat Jones cu o voce joasă, catifelată, cu o dicțiune impecabilă, șlefuită în ani de muncă plină de perseverență. Situația asta a durat pînă în clasa a VI-a, cînd un profesor a observat că bibliala imi dispărea deîndată ce începam să recit versuri. Și a început să-mi cultive interesul față de poezie, dîndu-mi literalmente aripi. Mai tîrziu am ajuns chiar să iau cuvîntul la cina noastră, ceea ce era echivalent cu participarea unui paralizic la întreceri sportive. Și așa cum un sportiv își antrenează mușchii mai slab dezvoltați am început și eu să-mi antrenez vocea, impunîndu-mi un regim necruțător. Pînă am simțit ce fericire poate fi simplul fapt de a vorbi, de a declama. Atunci am hotărît să-mi închin întreaga viață acestei indeletniciri.

Da, perseverența și o voință de fier l-au ajutat pe acest fiu de fermier să urce muntele afirmării pînă în vîrf, lăsînd în urmă o copilărie grea și o muncă istovitoare pe petecul de pămînt al familiei originare din statul Mississippi. Însă greutățile n-au făcut decît să îmbogățească personalitatea actorului, la fel de generoasă ca și vocea de catifea pe care o cunoaște și ultimul american.

În discuția noastră Jones a trecut sub tăcere cu modestie realizările sale artistice, nenumăratele premii și distincții primite pentru rolurile interpretate în teatru și cinematograful. După mulți ani de anonim, umpluți cu o activitate insignifiantă în mici trupe de teatru de mîna a treia și cu participarea sa la filme publicitare pentru televiziune, James Earl Jones a cucerit în 1968 prețuirea unanimă cu interpretarea strălucită pe care a dat-o rolului boxerului negru, invincibilul Jack Johnson din piesa „Marea speranță albă”. Pentru acest rol a fost distins cu premiul teatral „Tony”, iar cînd, în anul următor, piesa a fost ecranizată, a candidat la premiul Oscar. După aceea Jones și-a consolidat reputația cu o suită întreagă de personaje pe care le-a ridicat pe culmile artei dramatice. În momentul de față este animatorul emisiunii muzicale „Omnibuzul negru”, urmările de milioane de telespectatori.

Dar în ziua interviului nostru Jones a evoluat în sala colegiului „Morgan” singur, fără machiaj, fără efecte de lumină și camere de televiziune. Recitalul său poetic, urmărit într-o liniște de catedrală de 800 de ascultători, a avut loc în cadrul primului „Festival de artă a negrilor”, organizat de colegiul „Morgan”.

— Acest festival — a explicat Jones — este chemat să arate că există o cultură a negrilor. Autoexprimarea este necesară oricărui popor spre a supraviețui, iar arta reprezintă arma cea mai eficientă.

În ziua aceea James Earl Jones a interpretat șapte poeme care reflectă tendințele poeziei negre contemporane. Basul lui profund i-a zgîlțit literalmente pe ascultători. Vocea lui Jones este joasă, dar sonoră; ea amintește de tunetele furtunilor de vară. Cu gesturi laconice făcute cu mîinile-i enorme, el sublinia elocvent expresivitatea versurilor. Părea că prin voia lui inima auditorilor se umple ba de durere, ba de bucurie și de speranță luminoasă. Marea speranță neagră.

(Din „Za rubejom”)

REFLECTOR

— Iubirea platonică, iubirea pură, iubirea pe care nimic nu o poate ucide este subiectul noului film al remarcabilului regizor japonez Kaneto Shindo. Este o stranie poveste de dragoste între o fată de o frumusețe perfectă și profesorul ei de muzică.

— Serialul „Forsythe-Saga”, care a făcut ocolul micilor ecrane din întreaga lume, a adus interpretelor o imensă popularitate. Nyree Dawn-Porter (Irene Forsythe), actriță neozelandeză prea puțin cunoscută pînă atunci, a devenit o stea a scenei și televiziunii britanice. Într-un nou serial, „Apărătoarea”, ea deține rolul unui detectiv.

NUTRIȚIE

Fiecare vîrstă
cu alimentația ei

În ultimele șapte decenii au fost descoperite peste 60 de substanțe care, fiind absolut necesare organismului omenesc trebuie să fie cuprinse în alimentație. Toate aceste substanțe, care se deosebesc ca structură chimică, înțrețin viața, sănătatea și capacitatea de muncă pînă la o vîrstă înaintată. Pentru a ne hrăni corect este deci bine să cunoaștem funcțiile mai importante pe care le exercită ele în organism.

Proteinele, grăsimile și hidrații de carbon sînt meniți în primul rînd să furnizeze energie. Se știe că substanțele nutritive furnizează corpului — evident, în cantități diferite — energie chimică. În ultimă instanță viața și sănătatea depind de transformarea energiei chimice într-alte forme de energie

lele servesc la „construirea” oaselor și dinților și au, de asemenea, funcții de comandă în metabolism. Corpul unui adult sănătos conține, de pildă, circa 1500 g de calciu, 1000 g de fosfor, 100 g de sare de bucătărie și 5 g de fier. Mineralele sînt înlocuite tot timpul; așadar, alimentele trebuie neapărat să le conțină în cantități suficiente.

La 24 de ore după ce ne naștem luăm prima masă, iar cu cîteva ore înainte de moartea naturală, datorită vîrstei, ultima. În tot acest răstimp alimentația face ca sugarul să se transforme într-un om sănătos, care să-și păstreze pînă la bătrînețe puterea de muncă și bucuria de viață. Ea determină deci creșterea, greutatea corporală și speranța de viață. De unde rezultă că trebuie neapărat să știm ce și cît să mîncăm la fiecare vîrstă.

Pentru fiecare kilogram de greutate sugarul are nevoie de 100 kcal, adultul de 36 kcal, iar vîrstnicul de 30 kcal (toate cifrele sînt aproximative). Așadar, raportat la greutate, necesarul de calorii scade cu vîrsta pînă la o treime din cel inițial.

La rîndul său, necesarul absolut, care este de 800 kcal la sfîrșitul primului an de viață, crește pînă la 2300—2600 kcal la adultul tînr care face o muncă fizică ușoară, pentru ca apoi să scadă din nou treptat, ajungînd la 1800—1900 kcal la vîrsta de 90 ani. La această vîrstă nu mai avem nevoie decît de circa 70 la sută din energia necesară unui adult de 35 de ani. Pe astfel de date se întemeiază recomandările pentru o alimentație igienică. Pe măsură ce înaintăm în vîrstă avem nevoie de cantități mai mici de hidrați de carbon și grăsimi. În timp ce sugarul preia, din laptele de mamă, 5—7 g de grăsimi de fiecare kilogram de greutate, adultul trebuie să se mulțumească doar cu 1 g, iar omul bătrîn cu și mai puțin. Cu alte cuvinte, cantitatea totală de grăsimi necesare crește pînă la 18 ani, cînd ajunge la 80—100 g pe zi, după care scade constant, ajungînd la 65—70 g la vîrsta pensionării și la 55—60 g la bătrînețe. La maturitate fac excepție muncitorii cu muncă grea și sportivii de performanță.

În principiu, aceleași recomandări sînt valabile și pentru hidrații de carbon. Cînd venim pe lume laptele de mamă ne furnizează destul zahăr, întrucît un litru conține circa 66 g de lactoză. Un sugar de 4 kg primește astfel circa 60 g pe zi, lactoză fiind primul hidrat de carbon cu care intră în contact sugarul și cel care îi prieste cel mai bine. La sfîrșitul perioadei de creștere nu mai avem nevoie decît de 5 g hidrați de carbon de fiecare kilogram (față de 15 g la sugar), iar la o vîrstă înaintată doar de 3,5 g.

Proteinele, „carburantul creșterii” sau „cofeina bătrîneții”, cum li se mai spune, au o deosebită importanță. Disputa cercetătorilor în legătură cu necesarul sugarului nu s-a încheiat încă. Dar este cert că dezvoltarea sugarului și copilului depinde de un aport suficient de proteine. Un litru de lapte de mamă conține circa 16 g, ceea ce înseamnă că sugarul capătă zilnic 2—3 g proteine de kilogram. La vîrsta adultă necesarul de proteine scade la 1 g/kg, pentru ca spre bătrînețe să depășească din nou această cifră.

ASTRONOMIE

Corpul de gardă
al lui Jupiter

După părerea unui astronom, „sistemul solar e alcătuit din Soare, Jupiter și cîteva rămășițe”. Poate că această evaluare e exagerată, totuși nu începe îndoială că purtătoarea autoritarului nume al stăpînului suprem din Olimp are cîteva caracteristici remarcabile, printre care:

— O masă de peste două ori mai mare decît a tuturor consoarelor sale din sistemul solar la un loc, ceea ce înseamnă că atinge maximul dimensiunii-

Dar nici așa!

lor unei planete și se apropie de acelea ale unei stele;

— e singurul satelit al Soarelui care primește de la acesta mai puțină energie decît iradiază (sub formă de căldură), datorită după unii unei lente contractări sub presiunea propriei gravitații, după alții descompunerii materialelor radioactive din nucleul său;

— e cea mai rapidă dintre planete, invîrtindu-se în jurul axei sale în numai 9h 55 min.

Văzut prin telescop, Jupiter e o masă policromă, cu benzi de culoare aurie, roșie, albastră, cenușie și bronz, brăzduindu-l de la Est la Vest. Cea mai celebră trăsătură a fizionomiei sale e „marea pată roșie” — un oval roșu-cărămiziu, aflat în emisfera sudică și acoperind o suprafață cu o lungime de aproximativ 48000 km și o lățime de aproape 13000 km. De cînd a fost observată pentru prima oară, în 1672, pata s-a întunecat și a revenit alternativ la nuanța inițială la intervale de 30 de ani, uneori dispărînd complet.

Enorm elipsoid turtit, cu un diametru de 10,96 ori mai mare decît acela al Terrei (și deci cu un volum de 1308 ori mai mare)...

Astronomii știu că aceste culori reprezintă învelișul exterior al norilor de pe Jupiter, alcătuiți îndeosebi — după cum dovedește analiza spectrografică — din gaz metan și amoniu. Deasupra norilor se află o atmosferă de hidrogen, dedesubtul lor... mister! Există specialiști care cred că Jupiter nu are o suprafață solidă, ci constă dintr-o substanță lichidă sau semifluidă. În general, se admite existența unor picături de apă în atmosfera planetei, ceea ce a dat naștere speculației că ar putea exista forme de viață rudimentară, de tipul bacteriilor.

Studierea îndeaproape a „planetei roșii” e îngreunată nu atît de cele douăsprezece „luni” care se rotesc în jurul lui Jupiter, cît mai ales de puternicele centuri de radiații care o înconjoară. Rezultate din ciocnirea particulelor emise de Soare cu cîmpul magnetic al uriașei planete, radiațiile acestor „brîuri” par să fie de un milion de ori mai intense decît cele ale centurilor lui Van Allen, din jurul Pămîntului.

FIZIOLOGIE

Muzica
și productivitatea
muncii

Cînd s-au întîlnit prima oară muzica și munca? Nimeni n-ar putea răspunde exact. Dar nu începe îndoială că și

știa știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința
știința știința știința știința

agricultorii primitivi cîntau în timp ce adunau recolta. De ce? Pentru ca munca să li se pară mai ușoară, mai veselă. Mult mai tîrziu, Leonardo da Vinci a pictat „Gioconda” pe fondul cîntecelor sale preferate. Și exemplele ar putea fi înmulțite la nesfîrșit.

Muzica a evoluat așadar o dată cu munca. Secolul XX însă cere muzicii mai mult, anume să „lucreze” pentru muncă. „Muzica de producție” este o muzică nouă, ea înseamnă melodii și ritmuri noi, care să concorde cu schițele și instrumentele la fel cu inginerul. Așa caracteriza încă în 1919 o revistă de specialitate misiunea muzicii funcționale. Cum este însă ea considerată astăzi, după mai bine de cinci decenii? Să apelăm, pentru a putea răspunde, la un exemplu.

Acum cîțiva ani a început la Fabrica de aparate telefonice din Perm o experiență pe cît de neobișnuită, pe atît de interesantă. Mai întîi a fost organizat un laborator de muzică funcțională în care lucrează, printre alții, un inginer de sunet și un psihofiziolog. Emblema laboratorului este un portativ cu două note, „mi” și „fa”, care înseamnă muzică funcțională.

Termenul de muzică funcțională sîntuează, dacă ne e permis să ne exprimăm așa, într-o categorie deosebită muzica chemată să „lucreze” pentru

Verificînd calitatea emisiunii muzicale

Foto: V. Sozinov

producție. Dar să vedem prin ce stări trec muncitorii care lucrează pe un fond muzical. În prima parte a programului puterea lor de muncă este, se știe, întrucîtva redusă. Or, o emisiune muzicală înainte de începerea lucrului și în prima oră de lucru îi ajută să intre în ritm. Către sfîrșitul zilei, cînd se înregistrează o nouă scădere a puterii de muncă, muzica are misiunea să bi-

1/2
litru de
LAPTE
conține:

	acoperă necesarul zilnic	1-3 ani de 1-3 ani	4-6 ani de 4-6 ani	7-12 ani de 7-12 ani	13-18 ani de 13-18 ani	19-30 ani de 19-30 ani	31-60 ani de 31-60 ani
16g proteine	de proteine animale	80	35	35	40		
12,5g grăsimi		31	17	17	19		
24,5g lactoză	de hidrați de carbon	15	7	7	8		
445g apă	de lichid	30	28	22	30		
0,2mg vitamina A		50	35	20	20		
0,2mg vitamina B1		29	14	14	17		
0,9mg vitamina B2		130	64	64	75		
7,5mg vitamina C		19	11	11	11		
600mg calciu		75	60	75	75		
0,5mg fier		6,3	3,3	3,3	5		

în interiorul celulelor, unde „combustibilul” din alimente este „ars” cu ajutorul oxigenului. Ca în orice combustie, ia naștere căldură, care asigură omului o temperatură corporală uniformă de circa 37°C, indiferent dacă trăiește în regiunea cea mai friguroasă sau cea mai călduroasă de pe glob. Alimentația constantă cu „combustibil” este în același timp baza unei rezistențe sporite la numeroase boli.

Dar în afară de energie termică, din energia chimică a alimentelor ia naștere și energie electrică, necesară activității celulelor din mușchi și din sistemul nervos. Energia calorică, energia electrică și alte produse ale metabolismului dau energie mecanică, care ne permite să umblăm, să alergăm, să ne cățărăm, să înotăm etc.

Pe lângă această funcție generală, substanțele nutritive îndeplinesc și unele sarcini speciale. Proteinele furnizează „materiale de construcție” pentru circa jumătate din substanța solidă a organismului și pentru reînnoirea ei. Un adult are nevoie de circa 30 g proteine alimentare pe zi, cantitate numită minimum de proteine, pentru a-și menține proteinele din organism. Dar acest minimum nu asigură și o sănătate stabilă. Este deci valabilă următoarea regulă generală: un adult cu greutate normală are zilnic nevoie de 1 g de proteine pentru fiecare kilogram de greutate corporală. De asemenea, pentru a consuma grăsimi în limitele admise, trebuie să mîncăm 1 g de fiecare kilogram de greutate, socotind însă și grăsimile „ascunse” în diverse alimente.

Hidrații de carbon pot acoperi 50—60 la sută din necesarul de calorii zilnic, ceea ce corespunde cu circa 5 g de fiecare kilogram de greutate. Arderea și transformarea alimentelor de bază reclamă însă și vitamine, care reglează metabolismul. Necesarul zilnic de vitamine variază între cîteva miimi și cîteva milionimi de gram. Minera-

HUNEDOARA SAU VIRTUȚILE OȚELULUI

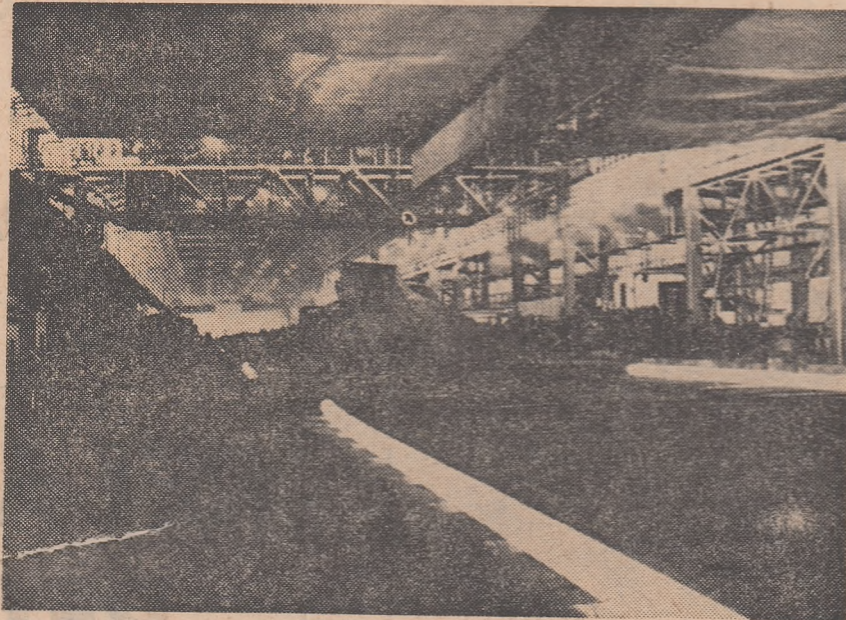
Nici o economie modernă nu poate fi concepută fără oțel.

Industria de automobile, vagoanele și instalațiile chimice, mașinile-unelte și construcțiile încorporează în ele metalul produs în cetățile oțelului. Una dintre aceste cetăți este Hunedoara.

Aproape cu 90 de ani în urmă, în 1884, la Hunedoara a fost dat în funcțiune primul furnal, marcând intrarea orașului în circuitul industrial și începuturile combinatului de astăzi — care înseamnă nu mai puțin de 50% din producția de fontă și de oțel a țării, respectiv aproape 3,5 milioane tone de oțel pe an și o vastă paletă de laminate finite.

Mii și mii de oameni concură la desfășurarea armonioasă a numeroase procese tehnologice pen-

fier vechi, feroaliaje etc. — sînt plămădite cu măiestrie și pasiune în cele mai diferite produse siderurgice : lingouri de oțel, blu-

muri, țagle, profiluri de diferite dimensiuni, benzi, sîrme, oțel-beton.

Oțelurile Hunedorei

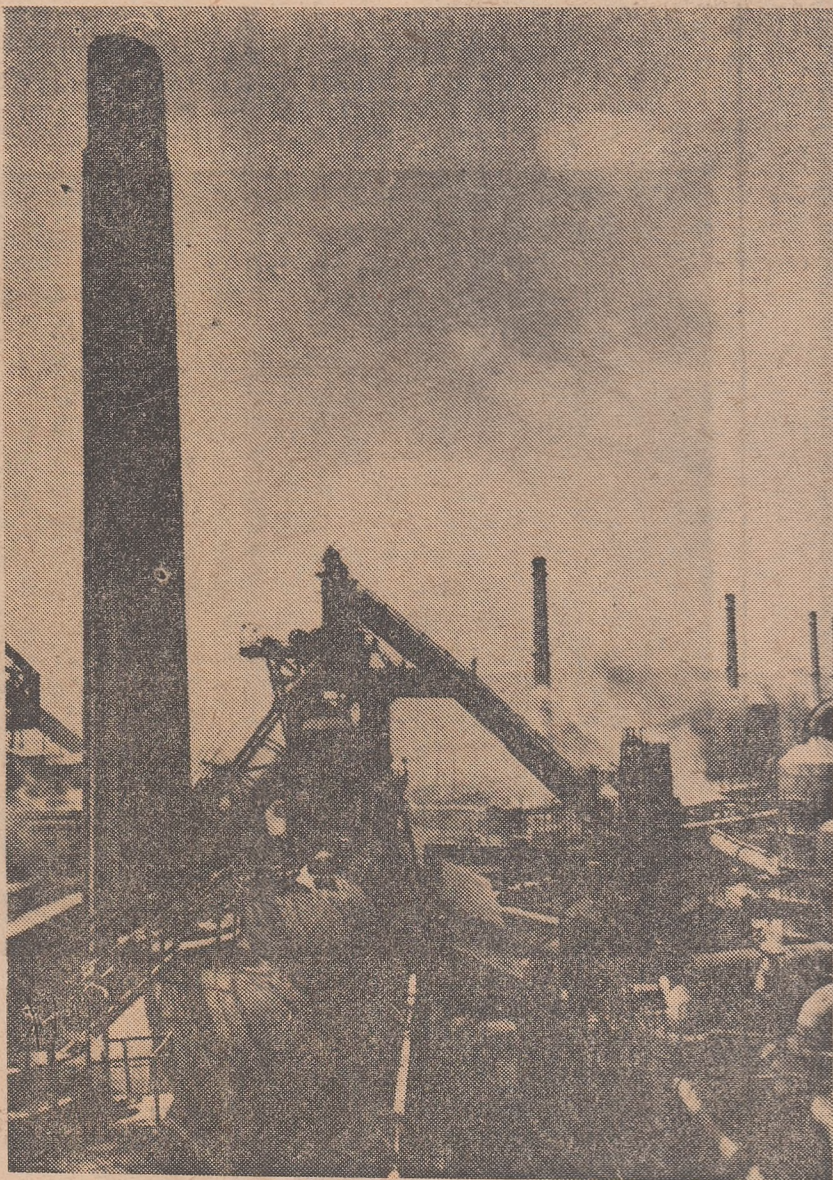
Franța, R. F. Germania, U.R.S.S., Suedia.

Datorită agregatelor moderne cu care este înzestrat, Combinatul siderur-

tele cocsului, exigențele industriei moderne pot fi satisfăcute prompt și cu o eficiență ridicată.

Calitatea produselor este asigurată nu numai de tradiția și experiența muncitorilor de aici, ci și de aparatura modernă de măsură și control, printre care spectrometrele tip cuantovac cu înregistrare directă, instalații pentru determinarea gazelor în oțeluri cu finalizare cromatografică, instalații de control nedistructiv, linii de ajustare moderne. Modern înseamnă aici nu numai varietatea și fiabilitatea produselor, ci și optimizarea proceselor de producție — utilizarea tehnicii de calcul, mecanizarea operațiilor de transport și manipulare etc.

Intrată în istorie încă de la primele vetre de prelucrare a fierului, veche dar mereu tînără, siderurgia

tru a da țării oțelul — pîinea întregii industrii.

O gamă diversă și variată de materii prime — minereuri, cocs, cărbune,

sînt cunoscute și apreciate în peste 30 de țări ale lumii, din care unele cu îndelungate tradiții în producția de oțel, ca : Austria,

De la oțelurile de uz general pînă la cele pentru arcuri și rulmenți, de la benzile în rulouri pînă la sîrma laminată și deriva-

hunedoreană reprezintă nu numai prezentul industriei românești, ci și prefigurarea succeselor ei viitoare.

SEZONUL ALB A ÎNCEPUT

Pentru amatorii de sporturi de iarnă, ÎNTREPRINDEREA DE TURISM, HOTELURI ȘI RESTAURANTE — BUCUREȘTI organizează excursii pe itinerarele :

1. BUCUREȘTI—SINAIA—PREDEAL cu plecarea din cartierele :

TITAN	— Complex A. 9 — restaurantul Miniș
BERCENI	— bd. Metalurgiei — centrala telefonică
GIULEȘTI	— bd. Constructorilor, intersecția cu șoseaua Giulești, Complexul comercial.
FLOREASCA	— strada Glinka — Oficiul PTTR, nr. 30
DRUMUL TABEREI	— cinematograful Favorit
GRIVIȚA	— Calea Griviței, intersecția cu bd. 1 Mai, restaurantul Grivița
PIAȚA PALATULUI R.S.R.	— restaurantul Cina

La prețul de 67 lei

2. BUCUREȘTI — SINAIA — PREDEAL — POIANA BRAȘOV cu plecarea din cartierele :

DRUMUL TABEREI	— cinematograful Favorit
GRIVIȚA	— Calea Griviței, intersecția cu bd. 1 Mai, restaurantul Grivița
PIAȚA PALATULUI R.S.R.	— restaurantul Cina

Prețul unui bilet 77 lei

3. BUCUREȘTI — PITESTI — C. LUNG MUSCEL — CABANA VOINA cu plecarea din :

PIAȚA PALATULUI R.S.R.	— restaurantul Cina
------------------------	---------------------

La prețul de 77 lei

4. BUCUREȘTI — VALENI — CHEIA cu plecarea din :

DRUMUL TABEREI	— cinematograful Favorit
----------------	--------------------------

La prețul de 65 lei

Plecările au loc în fiecare duminică la ora 7,00, iar în costul biletului, ce se achită DIRECT LA AUTOCAR, este inclus și un dejun.

Informații suplimentare la filialele de turism din Calea Victoriei 100 și bd. Republicii nr. 68, telefon 15 74 11 ; 14 08 00.

EXTEMPORAL!

— Ce veți face în vacanța de iarnă ?

— Noi în vacanța de iarnă vom pleca cu autocarul în excursiile de o zi organizate de către I.T.H.R. — București pe diferite itinerare :

- București — Cimpina — Dof-tana — Sinaia — preț 48 lei
- București — Predeal — preț 50 lei
- București — Poiana Brașov — preț 56,50 lei
- București — Văleni — Cheia — preț 48 lei
- București — Slănic — Tîrgo-viște — preț 50 lei

În preț vom avea inclus și un dejun.

— De unde știți, elevi ?

— Ne-am informat — și înscris — la filialele de turism din Calea Victoriei nr. 100 și bd. Republicii nr. 68, tel. 15 74 11 și 14 08 00.

ANUNȚ

**Complexul de hoteluri și restaurante Cina
angajează urgent:**

- magazioneri principali
- cofetari specializați sau III

cu respectarea prevederii HCM 914/1968 și legii 12/1971, din raza Municipiului București.

RELĂȚII SUPPLEMENTARE SE POT OBTINE LA SEDIUL COMPLEXULUI DIN CALEA VICTORIEI NR. 56 — ETAJUL I — BIROUL PLAN-SALARIZARE-PERSONAL.

Invitație

ÎN SALOANELE

BUC

Complexul
de hoteluri
și restaurante

„UNION“

vă invită să petreceți

REVELIONUL '74

RELAXARE!

PEISAJ!

AMINTIRI!

în

EXCURSIILE DE O ZI ȘI JUMĂTATE,
ORGANIZATE LA SFÎRȘITUL FIECĂREI SĂPTĂMINI
DE CĂTRE I.T.H.R. — București

la cabanele :

- Piscul Ciinelui
- Furnica
- Scropoasa
- Cota 1 500
- Cota 2 000
- Virful cu Dor
- Poiana Stînii
- Piatra Arsă
- Cuibul Dorului
- Căminul Alpin
- Gura Diham
- Poiana Izvoarelor
- Padina
- Cheile Zănoagei
- Bolboci
- Schiori

Plecări cu trenul din Gara de Nord la orele 14,58.
Inscrieri și informații la filialele de turism din Calea Victoriei nr. 100 și bd. Republicii 68. Tel. 15 74 11 și 14 08 00.

RESTAURANTULUI

C.H.R.

Preparatele culinare vor fi executate de maestrul bucătar ION ZIDARU, deținător a numeroase premii interne și internaționale. Rețineri de mese se pot face la telefonul 13 60 54

O SENZATIE UNICĂ:

UN SLALOM PE O PÎRTIE...

În excursiile de o zi și jumătate organizate prin filialele de turism ale I.T.H.R. — București, amatorilor de sporturi de iarnă li se oferă un prilej minunat de a le practica.

- În fiecare SÎMBĂTA la ora 14,30 se organizează excursii cu autocarele pe VALEA PRAHOVEI, LA SINAIA, BUȘTENI, PREDEAL cu cazarea în vile, la prețul de 113 lei.
- Excursii de o zi și jumătate (tate) la prețul de 89 lei, cu cazare în vile.
- Excursii de o zi la POIANA BRAȘOV cu autocarul la prețul de 77 lei, în care este inclus și dejunul.
- Excursii de o zi pe traseul VALENI — CHEIA, cu autocarul la prețul de 65 lei, în care este inclus și dejunul.

ÎN EXCLUSIVITATE

pentru amatorii de schi sînt organizate în fiecare duminică dimineața excursii pe VALEA PRAHOVEI, cu plecări din Gara de Nord cu trenul de 5,12 și din Gara Basarab cu trenul de ora 8.

INFORMAȚII ȘI ÎNSCRIERI LA FILIALELE DE TURISM DIN CALEA VICTORIEI NR. 100 ȘI BD. REPUBLICII NR. 68, TEL. 15 74 11 ȘI 14 08 00. —

DIALOGURI

PE STR. 13 DECEMBRIE LA NR. 15

Ora 10 dimineața. Intrăm în localul fostului bufet „Continental” (vizavi de „Romarta”). Nu găsim: fumul de țigară, interferența replicilor „tari”, pahare „închinăte” pentru a 10-a oară.

Găsim: pereți placați cu faianță, aplici moderne, lucrate cu gust, liniste — deocamdată,

O tinără grăbită:

— Dacă nu vă supărați, ambalați-mi și mie: trei porții cocteil de raci, o porție piftie porc, jumătate de pui la tavă, o tartă cu ciuperci și o porție de terină de iepure. Primiți comenzi și telefonic?

— Răspundem la informațiile pe care cli-

pentru că localul s-a deschis de abia de o jumătate de oră — curățenie și o vânzătoare amabilă.

Intră o cumpărătoare:

— Bună ziua. V-aș ruga: trei șnițele, jumătate de kilogram de sarmale, două creiere pane, zece ardei umpluți, șase mititei. Proaspete?

— Desigur. Doar astăzi am deschis.

Un client:

— Fiți amabilă: trei frigărui, 200 g pate de căprioară, 100 g pate porc, trei pui de baltă pane (ăștia sînt pentru o surpriză) și o porție cotlet.

— Altceva?

— Deocamdată atît. E frumos amenajat aici. De cine ține „Gospodina” asta?

— De Complexul de hoteluri și restaurante Cîna.

enții le solicită, privind sortimentele existente și posibilitățile de onorare a eventualelor comenzi la nr. 14 10 75

— Între ce ore?

— De la 9 dimineața pînă la orele 19.

Un vizitator derutat:

— Domnișoară, aici n-a fost bufetul „Continental”?

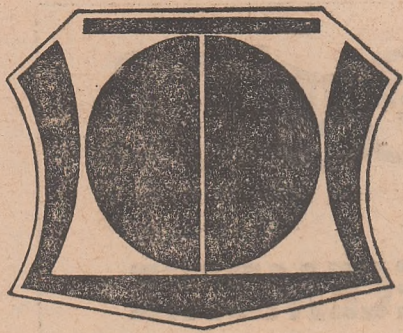
— Ba da. Dar, după cum vedeți...

— Păi așa, peste noapte? Și cu suta mea de „Turț”, luată la „botul calului” cu amicii și șueta cum rămîne?

Rămîne că s-au transformat — aviz amatorilor — în cele peste 40 de semipreparate și preparate oferite de noua unitate tip „GOSPODINA”, deschisă recent aici de C.H.R. CINA.

Text: Emil Ciulei

Foto: O. Stăcescu

Elogioase aprecieri din partea beneficiarilor:

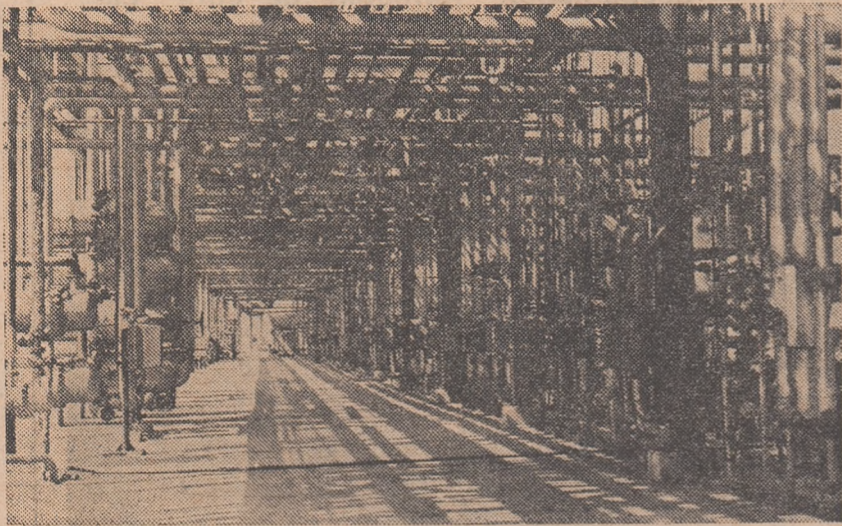
PRODUSELE COMBINATULUI PETROCHIMIC DIN PITEȘTI

În procesul complex al dezvoltării industriale, industria chimică a dobândit pe plan mondial o prioritate unanim recunoscută, îndeosebi prin contribuția substanțială pe care o aduce la realizarea progresului tehnic în toate ramurile, la dezvoltarea impectuoasă a bazei de materii prime pentru bunurile de consum. În țara noastră, industria chimică dispune în prezent de o puternică rețea de unități productive de mare capacitate, unități — excelent dotate — de cercetări fundamentale, aplicate și experimen-

lată, în prezent, pe fabricarea carburanților de calitate superioară (pentru motoare), gazelor lichefiate și materiilor prime pentru industria chimică și petrochimică. Ea produce o mare diversitate de benzine cu cifră octanică ridicată și motorine, fracțiuni petroliere pentru procesul de piroliză din cadrul uzinei petrochimice, hidrocarburi aromate cu un înalt grad de puritate (benzen, toluen, etilbenzen, orto-metaparaxilen), gaze lichefiate (aragaz, propan, izobutan, normal butan, izopen-

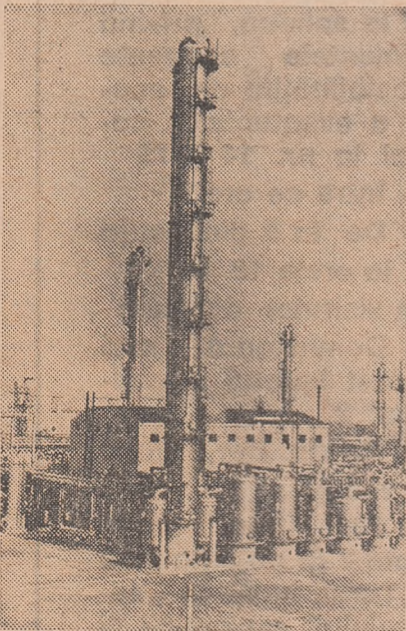
Uzina petrochimică produce etilenă, propilenă, polietilenă de joasă densitate într-o mare varietate de mărci, acrilonitril, butadienă, hidrocarburi aromate, butilenă, cianură de sodiu, atra-

puritate și prelucrabilitate, produsele Combinatului petrochimic Pitești sînt intens solicitate la export, bucurîndu-se de elogiașe aprecieri din partea unor beneficiari din diverse țări ale lu-

tale, care înlesnesc promovarea cu succes a unor procedee și tehnologii moderne, cu certe valori de utilizare și de foarte mare eficiență economică.

Pe acest fond general de evident progres, Combinatul petrochimic Pitești ocupă unul dintre

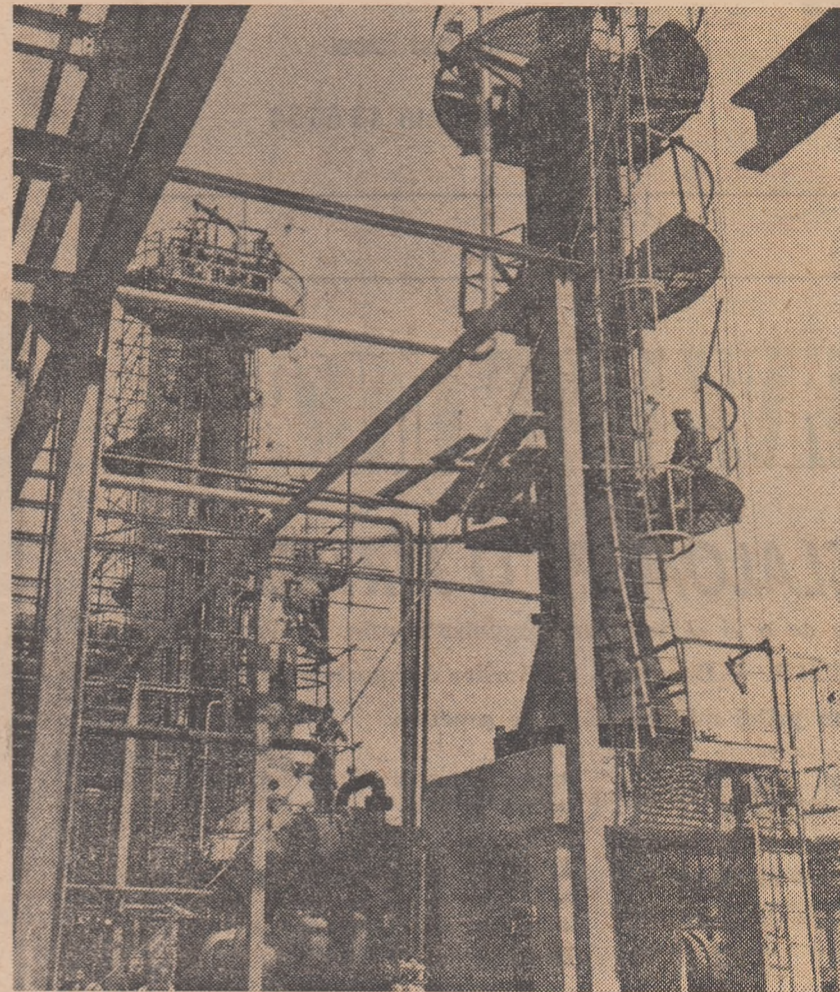

primele locuri atît prin dimensiunile sale, cît și prin nivelul ridicat din punct de vedere tehnic al tehnologiilor aplicate. Aici este locul să se sublinieze colaborarea permanentă, laborioasă cu prestigioși constructori ca și cu beneficiari — deosebit de exigenți — din țări cu experiență îndelungată și tradiții în domeniul valorificării superioare, intensive a țițeiului și derivatelor sale.

Rafinăria, unul din sectoarele importante ale Combinatului petrochimic de la Pitești, este profi-

tan, normal pentan), combustibil pentru focare de cazane, sulf.

Uzina petrochimică a combinatului de la Pitești fabrică o gamă variată de produse prin valorificarea pe o treaptă superioară a unor fracțiuni petroliere și a produselor de transformare a acestora în cadrul proceselor chimice și petrochimice aplicate. Tehnologiile utilizate se caracterizează prin faptul că permit valorificarea corespunzătoare a unor produse provenite din țiței, iar datorită gradului ridicat de automatizare și unor continue perfecționări asigură obținerea de substanțe cu un înalt randament și de mare puritate.

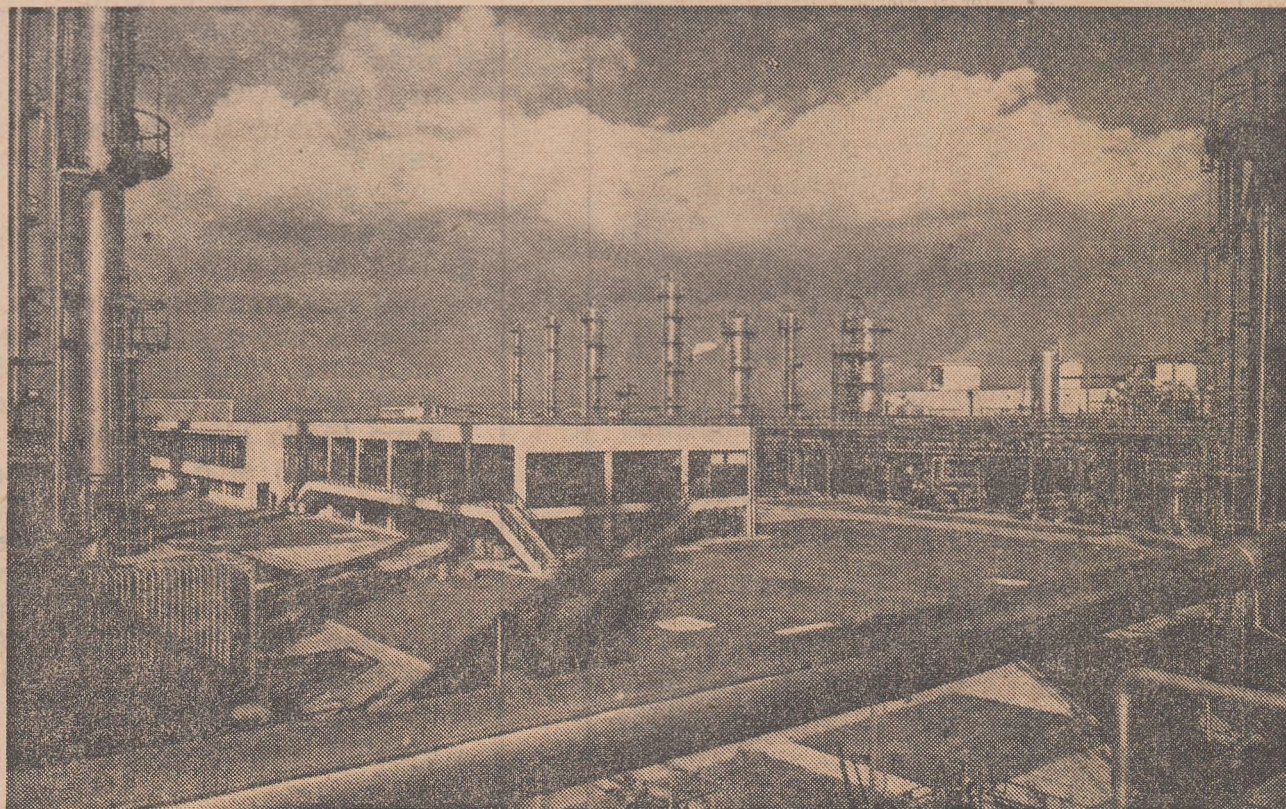

zîn — un excelent ierbicid selectiv, negru de fum de înaltă abraziune marca REBONEX, în mai multe sortimente. Produsele obținute se valorifică parțial în cadrul uzinei sau sînt destinate altor unități chimice din țară, precum și exportului.

Impunîndu-se de la bun început prin calitățile deosebite de

mii, Anglia, Franța, U.R.S.S., S.U.A., China, Polonia, Cehoslovacia, Republica Federală Germania, R.P.D. Coreeană fiind numai cîteva dintre țările în care produsele noastre și-au cucerit un meritat prestigiu.

Beatrice Driva

tehnica

tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

IPOTEZE

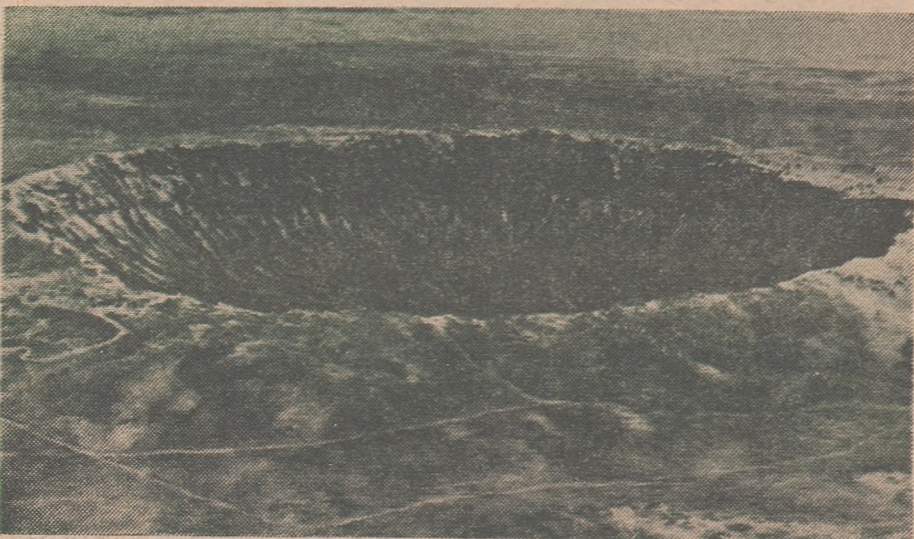
Meteoritul tungus — o „gaură neagră“?

La 30 iunie 1908, la ora zero, 17 minute și 11 secunde, la înălțimea de 8000 metri a explodat deasupra Siberiei septentrionale „ceva“ care a eliberat circa 10 megatone de energie radiantă și de energie mecanică.

Multă vreme s-a socotit că a fost vorba de explozia unui meteorit gigant — așa-numitul „meteorit tungus“ (de

undă de șoc și formarea unei coloane albastre incandescente, ce a iradiat fantasticul flux de căldură simțit de contemporani pînă la o sută de kilometri de locul impactului, și absența unui crater.

Dar dacă „gaura neagră“ a străbătut Terra, înseamnă că ea a și ieșit. Calcule minuțioase arată că acest lu-

Craterul marilor meteoriti căzuți pe Terra sînt în genere cunoscute. Cel mai recent dintre ei este cel care s-a prăbușit pe Pămînt acum patru mii de ani în Arizona. În ultimii ani craterul lui a devenit obiectiv turistic. Ba s-a săpat chiar un puț vertical pentru a extrage fierul dintr-insul.

la Tunguska, regiunea unde s-a produs explozia) — dar acum, după 65 de ani de la producerea evenimentului, doi cercetători de la „Center for Relativity Theory“ al Universității din Texas avansează o teorie care va suscita desigur multe discuții.

După cum ne informează o cunoscută revistă de specialitate, cei doi cercetători cred că s-ar putea să fi fost vorba de trecerea unei „microgauri negre“, fragment fosil al atomului primitiv din care era alcătuit Universul acum douăsprezece miliarde de ani, înaintea „big bang“-ului original care a dat naștere stelelor și galaxiilor.

Explicația lor poate părea la prima vedere abracadabrantă, convine publicității amintiri, dar pentru a o înțelege trebuie început cu începutul. Așadar, fenomenul s-a petrecut într-o regiune cu acces dificil, care abia după douăzeci de ani, mai exact în 1927, a fost vizitată de oameni de știință. De atunci, expedițiile științifice s-au înmulțit, fără a putea găsi totuși o explicație multumitoare faptului ciudat, inexplicabil, că pe o suprafață de mulți kilometri pătrați împrejur nu s-au găsit nici un crater și nici sfărîmături de meteorit.

Făcînd abstracție de pseudoexplicații ca aceea a exploziei unei nave interplanetare cu „vizitatori“ care ar fi ratat aterizarea, fizica modernă caută să găsească ipotezele cele mai probabile în arsenalul descoperirilor celor mai recente.

În felul acesta s-a vorbit mai întîi de o explozie termoneucleară, apoi de o deflagrație provocată de antimaterie, a cărei existență în Univers e tot mai mult admisă. În sfîrșit, în ultimii ani pare a se fi dovedit existența fantasticele „gauri negre“, formațiuni astronomice ciudate, un soi de puțuri fără fund în care se precipită materia și care înghit pînă și lumina. Ceea ce și face ca aceste formațiuni să fie obscure, de unde și numele de „gauri negre“.

Dar dacă pînă acum — observă mai departe publicația care explică raționamentul cercetătorilor texani — se presupunea că uriașe mase stelare erau înghițite de „gauri negre“ cu un diametru de numai cîțiva kilometri, nimeni nu cutezase totuși să imagineze că milioane de miliarde de tone ar putea fi hipercondensate într-un volum de mărimea citorva atomi numai. Ceea ce au făcut tocmai cercetătorii americani!

„Microgaura neagră“, nu mai mare decît cîțiva atomi, ar fi abordat Terra oblic și ar fi străpuns solul și toată grosimea globului terestru, cam în felul în care o baionetă străpunge o căpiță de fin. Așa s-ar explica dubla

creru ar fi trebuit să se producă într-un punct aflat în Oceanul Atlantic, în zona situată între 30—40 grade longitudine vestică și 40—50 grade latitudine nordică. Fenomenul atmosferic al formării unei coloane albastre incandescente a trebuit să se repete, de astă dată însă evident în direcția mare — atmosfera înaltă. E ceea ce se caută acum a se afla consultînd registrele maritime din 1908, în speranța că vreun căpitan de navă a consemnat în jurnalul său de bord observarea acestui fenomen deasupra Atlanticului.

„Ce s-ar fi întîmplat însă dacă „gaura neagră“ s-ar fi oprit în adîncurile Terrei?“ — se întrebă revista din care am împrumutat aceste date. „Foarte simplu — răspunde tot ea; întreaga materie terestră ar fi fost înghițită treptat, absorbită într-o „gaură neagră“ care ar fi căpătat mărimea unui automobil și s-ar învîrta acum în jurul Soarelui la fel cum o face și buna și bătrîna Terra“.

Încît s-ar putea spune că am scăpat ușor. Cu condiția evident ca ipoteza celor doi cercetători să fie mai mult decît un joc al spiritului. Ceea ce nu se știe încă.

FIZICĂ

Terra nu arată chiar cum o vedem

Omul vede lumea printr-un organ vizual de o remarcabilă sensibilitate, retina, care are nu mai puțin de zece straturi organizate pe o profunzime de 0,1 mm. Primul dintre aceste straturi este un fel de „covor“ alcătuit din... 135 milioane de celule din care, după un pretratament, mesajul vizual este expediat la creier. Animalele au și ele un organ vizual, în schimb creierul lor este mai puțin dezvoltat. Încît numai omul poate avea o adevărată reprezentare a lumii; animalelor ea le este interzisă. Un ciine, de pildă, nu înregistrează decît o „fotorecepție“. Imaginea care se formează pe retina lui este asemănătoare cu a omului, dar creierul ciinelui nu poate să o „înțeleagă“: el nu află într-însa decît repere. Ciinele nu poate recunoaște fotografia stăpînului, chiar dacă aceasta este proiectată în culori și în mărime reală. Căci pentru animal i-

maginea nu este decît o pată care există, dar nu înseamnă nimic.

Electroniștii n-au reușit să reproducă inteligența privirii, ei nu știu cum să realizeze o mașină capabilă să-și reprezinte lumea exterioară. Au izbutit doar să construiască identificatoare de forme, pentru lectura optică a caracterelor de pildă în telul acestora nu au rezolvat însă decît o problemă în două dimensiuni și nu în trei cum realizează omul. Recunoașterea formelor este un privilegiu al creierului uman. De ce i-am face dar proces?

Pentru că în epoca sateliților, simpla recunoaștere a formelor este o funcție depășită. Mașina nu poate face ceea ce face ochiul, în schimb poate face alte isprăvi, atingînd cu „analizoarele de radiație“ un stadiu superior. Ochii vede formele, dar ignoră fondul lucrurilor. El discernе obiectele, dar e incapabil să le precizeze natura reală. 95% din celulele retinei sînt „bastonașe“, care nu vād decît în alb-negru și numai 5% „conuri“, care pot percepe culoarea. Încît ochiul uman este în esența lui un instrument care vede formele, dar informația oferită de culoare rămîne foarte sărăcăcioasă. Magnificul spectacol al lumii pe care ni-l oferă ochiul nu este, așadar, decît produsul impresiilor datorate celulelor noastre, însă cu o foarte mare selectivitate numai în banda de culoare galben-verde. Așa se face că omul nu va putea niciodată deosebi diferitele radiații care alcătuiesc lumina unui obiect luminat de Soare. Pentru explorarea acestor radiații este necesar deci un instrument de analiză, un receptor de culori care să comporte un număr de canale. De pildă, canalul nr. 1 ar urma să recepționeze radiațiile cu lungimile de undă cuprinse între 400—450 nanometri (1 miliardime de metru), canalul nr. 2 cele cu lungimi de 450—500 nm ș. a. m. d. Acest travaliu, pe care ochiul nu-l poate executa, poate fi efectuat acum în excelente condiții de analizoarele mul-

Acest clișeu în infraroșu ilustrează perfect posibilitățile fotografierii spațiale: contururile litoralului apar perfect clare.

țicanal cu care au început să fie echipate baloanele, avioanele sau sateliții, aparate care reprezintă un progres comparabil cu acela pe care l-a reprezentat viziunea umană față de cea animală.

Aplicată la studierea Terrei de pe o orbită metoda s-a dovedit a fi extrem de fecundă. Într-adevăr, cercetătorii pot determina acum foarte repede canalele a căror confruntare permite relevarea unor date ca, de pildă, gradul de agitație al unei ape sau umiditatea atmosferică. Vegetația se dezvoltă prin comportamentul ei foarte deosebit în infraroșu, iar dacă interesează o anumită vegetație, ea poate fi pusă în evidență printr-o utilizare judicioasă a canalelor. Dar și rocile pot fi distinse unele de altele. Nu numai că analizorul multispectral vede un compus determinat acolo unde ochiul nu distinge decît o culoare, dar el poate discernе chiar varietățile aceluiași mineral.

De-acum înainte colectarea și tratarea informației o va face mașina, capabilă să reproducă pe ecranul de vizualizare elementul semnificativ. Așa cum mina a ajuns să fie un organ de comandă a mașinilor prin intermediul butoanelor sau manetelor, tot așa își va schimba funcțiunea și ochiul. Între lume și el se intervine ceva care vede mai mult și mai bine. Iar misiunea lui va fi să transmită spre creier o informație de ordin superior, la care numai mașina intermediară are acces.

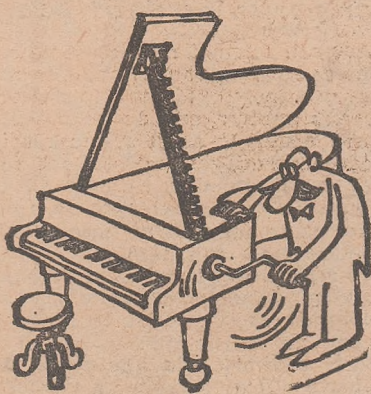
rile oboseală în creștere, să anihileze tensiunea nervoasă.

De la aceste adevăruri au plecat și inginerul de sunet L. Belousova și operatorii L. Klepce și L. Ianimușkina cînd au început să întocmească primul program muzical pentru o zi de muncă. Ulterior, ei au alcătuit mai multe programe, fiecare cu specificul său. Pentru primele ore de program au ales o muzică cu un ritm din ce în ce mai rapid. Apoi, pentru menținerea capacității de muncă au socotit că este mai potrivit un ritm uniform. Pentru muncitorii de la banda rulantă unde, spre sfîrșitul schimbului, se observă, de obicei, o mai mare oboseală, au fost adaptate ritmuri cu contraste bruște, fiecare atelier cu muzica lui. Acolo unde nivelul zgomotului nu-i prea înalt, muzica este transmisă la difuzor, iar unde zgomotul este, dimpotrivă, foarte puternic, este transmisă prin căștile antifon. Durata emisiunilor muzicale variază de la o secție la alta. Un grup de psihofiziologi a făcut repetate studii, spre a stabili un regim muzical optim. Dar cu toate că acest regim a fost de mult adoptat și e aplicat de cîțiva ani, specialiștii își continuă cercetările, descoperind mereu alte aspecte ale influenței pe care muzica o exercită asupra muncii.

S-a constatat, de pildă, că atunci cînd muzica devine plictisitoare, ea încetează să mai fie funcțională. De aceea se impune o schimbare periodică a emisiunilor muzicale, înnoirea programelor. Fonoteca fabricii, care acum cuprinde 4000 de bucăți muzicale, se îmbogățește necontenit.

Dar ce muzică este mai potrivită? Cea clasică nu însuflă, spre părerea de rîu a specialiștilor, ritmul necesar. Dar oricum laboratorul își propune să cultive gustul pentru muzica bună. Deci alegerea trebuie făcută cu discernămint. Și se face. O arată rezultatele obținute în ultimii trei ani: 52,5 la sută dintre muncitorii care lucrează pe fond muzical audiază regulat concerte și spectacole muzicale.

Dar efectul economic? Cercetările făcute au arătat că muzica în producție face munca mai ușoară și-i sporește productivitatea în medie cu 1—3 la sută, iar la unele operații chiar cu 5 la sută. Timpii morți rezultați din motive obiective scad cu 4 la sută. Iar reburile se împuținează cu 6—12 la sută.

Între două pasiuni

Poșta medicului

B. IOANA — București : La fetița dv., „obiceiul” de a suga degetul de la mână stângă este un așa-zis „tic funcțional”, reminiscență a reflexului de sugere apărut imediat după naștere. Celelalte „obișnuințe neobișnuite”, cum le numiți dv., sînt gesturi și mișcări involuntare, datorate unui automatism psihic, fără nici o semnificație logică. Apar la copii de obicei seara, la culcare și pot fi cauzate de stări emoționale, de supărare, oboseală, reflexe de apărare, etc. „Obișnuință” sau „tic”, esențialul este să urmărim cu atenție evoluția acestor manifestări involuntare și, printr-o acțiune blîndă de reeducare, să-i dezvățăm pe copii de aceste automatisme psihice negative.

ILEANA — București : 1) Salivația abundentă (sialoree, ptialism — în termeni medicali) este un simptom prezent în numeroase afecțiuni fie ale sistemului neurovegetativ, fie ale tubului digestiv, tiroidei, în uremie, diabet, în unele intoxicații profesionale etc. Ar fi bine să cercetați cauza acestei tulburări: în locul unui tratament cauzal nu vă putem recomanda decît următoarea soluție: Rp. Atropină sulfurică 0,01 g, apă distilată 10 ml D.S. int. 10-20 de picături/zi. 2) În infecțiile colibacilare cronice, rezultate pozitive a avut asocierea unui antibiotic cu spectru larg (Cloramfenicol, Tetraciclină) cu Negram, un chimioterapie foarte eficace în infecțiile urinare.

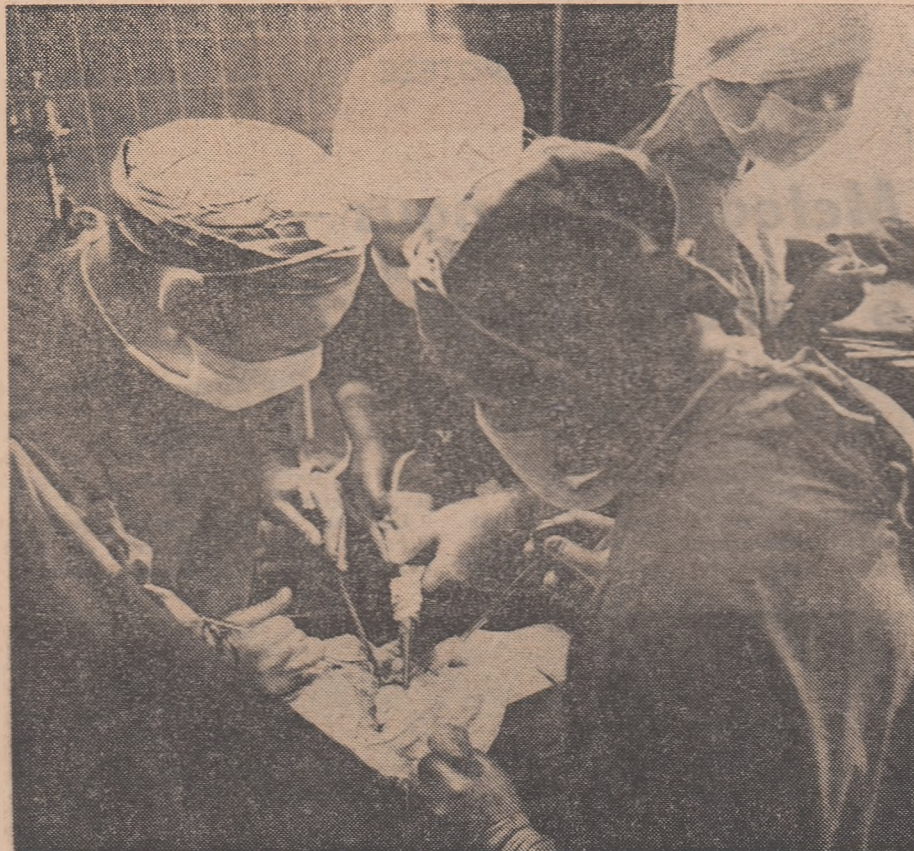
BOGATU ELIZA — Bacău : Presupunem că vă referiți la sindromul Babinski-Fröhlich supranumit și sindrom adipozogenital, caracterizat prin obezitate de tip feminin și prin infantilism genital, boală provocată de o dereglare funcțională a glandei hipofize. Dacă lucrurile stau așa, într-adevăr tratamentul hormonal la vîrsta maturității este oarecum tardiv, totuși se poate încerca un tratament de lungă durată cu Gonacor asociat cu Testolent, sub strict control medical.

M.D.M. — București : Pentru „ștergerea” tatuajelor (detatuare) se face apel la mai multe metode printre care: crioterapia, completată cu nitraturi, care favorizează eliminarea tatuajului; curetarea sub anestezie a tatuajelor profunde; supratatuaj cu o soluție de tanin, urmat de o aplicație de nitrat de argint; electrocoagularea sub anestezie sau, în fine, excizia părții tatuajului, urmată de grefă cutanată. Intervențiile citate mai sus se pot face în orice serviciu de dermatologie.

SUZANA T. — Brașov : 1) Depilarea părului de prisos se face cu ajutorul sulfidului de bariu: Sulfid de bariu, Oxid de zinc, Amylium, cite 25 g; se adaugă apă pînă se obține o pastă moale ce se aplică în strat gros pe regiunea respectivă; după 10 minute se îndepărtează pasta cu o spatulă și odată cu ea și firele de păr. Se spală apoi pielea cu apă caldă și se pudrează sau se aplică o cremă calmantă. Cum depilarea nu distruge bulbul pilos, operația se repetă la 3-4 săptămîni. Decolorarea cu apă oxigenată sol. 10% tampo-nată pe față este și ea o metodă bună. În fine, epilajul electric (prin electroliză negativă sau diatermocoagularea) cu ajutorul unui ac pătruns în canalul folicular prin care trece un curent de înaltă frecvență — operație care se execută în 3-4 ședințe separate prin pauze de 5 zile — dă rezultatele cele mai bune din punct de vedere estetic. 2) Pentru improspătarea tenului gras cu porii dilatați, vă recomandăm curățirea obrazului cu următoarea mască cosmetică: un albuș de ou proaspăt (bătut spumă); 5-6 picături de zeamă de lămîie; 5-6 picături de glicerină. Se aplică pe față masca, menținînd-o 15 minute; se spală obrazul cu apă caldută, apoi cu apă rece.

UN GRUP DE MUNCITORI — Iași : 1) Pentru uz intern sînt bune semințele de muștar negru, și anume semințele strivite imediat înainte de utilizare și umectate, făina de muștar obținută din turtele rămase după presarea uleiului gras sau folle de muștar. În contact cu pielea, semințele de muștar negru au o acțiune iritantă, vezicantă. Contactul acestui sinapizant cu pielea nu trebuie să depășească 10 minute, sub acțiunea lui producîndu-se o roșeață a pielii, o dilatare a vaselor sanguine de suprafață și — în consecință — o mai bună irigare cu sînge. În reumatism, esența de muștar intră în componența unor fricțiuni. Se mai pot prescrie și băi de muștar: 200 g de semințe pisate se pun într-o pungă de tifon, care se agită în apa de baie pînă la apariția mirosului caracteristic. Semințele de muștar se folosesc sub formă de cataplasme în pneumoniile și pleuritele copiilor: 3 linguri de semințe pisate se înmoaie în 500 ml apă caldută și se imbibă apoi o pinză în care se înfășoară pieptul copilului timp de 5 minute, după care pielea se spală repede cu apă caldută. La adulți, cataplasmele se fac cu un terci — obținut din 100 g făină de muștar umectată cu cantitatea necesară de apă caldută — care se pune între două pinze și se aplică pe piele. 2) Pentru uz intern, „retetele” dv. sînt utile singurele contraindicații fiind hiperaciditatea gastrică și colecistita cronică.

VASILE FL. — București : Ochii copilului dv. de 4 anișori, în cazul cînd examenele repetate ale urinei nu relevă prezența albuminei — simptom al unui sindrom renal — se umflă poate de... prea mult somn. Oricum, diagnosticul diferențial îl va face numai medicul pediatru din circumscripția medicală de care aparțineți.

Clipe de tensiune!

Foto: A.P.N.

DISCUȚII

Schizofrenia — ficțiune sau boală?

Schizofrenie, demență precoce, catatonie, hebefrenie, sindrom discordant... Nici o boală nu a căpătat atîtea denumiri și nici una n-a dat loc la atîtea erori de diagnostic ca această gravă afecțiune psihică. În aceste condiții cunoașterea esenței maladiei, cunoașterea aspectelor ei clinice atît de diferite de la caz la caz și diagnosticul pus la începutul ei au o importanță excepțională.

Acesta a fost și scopul simpozionului organizat anul trecut de Asociația mondială de psihiatrie, la care sînt afiliați peste 65 000 de psihiatri din 120 de țări. Discuțiile s-au purtat în jurul intervenției doctorului Joshua Bierer, un cunoscut psihiatru englez, fost elev al lui Sigmund Freud, părintele psihanalizei.

Din 1908, cînd savantul elvețian Eugen Bleuler a propus înlocuirea termenului de „demență precoce” (necorespunzător întru totul, întrucît nu în toate cazurile această psihoză se manifestă prin demență) prin denumirea de „schizofrenie”, cu intenția de a defini în felul acesta însușirea principală a bolii, și anume ruptura dintre individ și lumea exterioară, această teribilă și aproape incurabilă maladie mintală a devenit obiectul unor îndelungate și sterile controverse. În general este vorba de o autoizolare a individului de persoanele din mediul ambiant. Un astfel de individ își creează propria sa lume, edictează propriile sale legi, răspunde la chemări pe care alții nu le aud, inventează personaje, se folosește de un limbaj născocit de el, are o comportare după placul lui sau se refugiază în tăcere (manifestare denumită autism), ca să se poată auzi pe sine, perseverînd în această atitudine.

Avînd de-a face cu o boală cu mii de fațete, fiecare caz prezentînd particularitățile sale, numeroși psihiatri americani au fost înclinați să diagnosticheze drept schizofrenie orice tulburare psihică, motiv pentru care în S.U.A. este recențat actualmente cel mai mare număr de schizofrenici.

Or, nu puțini au fost psihiatrii care s-au raliat punctului de vedere susținut de cercetătorul englez, stăruind asupra „enigmei care subzistă, întrucît nu se știe încă dacă schizofrenia cuprinde o boală unică”, după cum a declarat prof. Christian Scharfetter de la Zürich.

Pentru a demonstra justetea teoriei sale doctorul Bierer a povestit cazul scriitorului englez Ian Fleming, creatorul faimosului James Bond, care acum 45 de ani a fost tratat și vindecat chiar de către psihiatru în chestiune. Ian Fleming, pe atunci în vîrstă de 25 de ani, fusese dat în îngrijirea lui Joshua

Bierer de către mama scriitorului, o englezoaică văduvă care făcuse o mare pasiune pentru un pictor. Ian Fleming suferea de anumite complexe psihice din pricina legăturii amoroase a mamei sale, considerîndu-se respins de ea, izolîndu-se de lume și refugîndu-se într-un univers propriu populat de fantasmă singeroase. Dr. Bierer a relatat că timp de trei luni nu și-a părăsit pacientul nici o clipă și că i-a ameliorat complet starea psihică, fără a avea însă pretenția de a-l fi vindecat definitiv. A izbutit însă să facă în așa fel ca starea bolnavului să devină suportabilă, îndreptînd-o de la inutil la util, în sensul că Fleming n-a asasinat niciodată pe nimeni decît în imaginația transpusă apoi în romanele sale.

O fată de 19 ani, pe care dr. Bierer a tratat-o și care de asemenea se refugiasse într-un mutism absolut, este acum infirmieră șefă într-un mare spital psihiatric londonez. Tratamentul ei a fost de scurtă durată, deoarece doctorul, după ce a intuit cauza profundă a acestei stări morbide — o nevroză sexuală —, i-a dezvăluit cu sinceritate consecințele dureroase ale atitudinii ei, conduită salvatoare care a făcut-o să iasă din starea de ruptură cu lumea exterioară.

Treptat, pe baza bogatei sale experiențe clinice, dr. Joshua Bierer a ajuns la convingerea că „schizofrenia nu este o boală incurabilă, ba mai mult, schizofrenia ca entitate morbidă nici nu există”. După părerea lui, fiecare individ poartă în sine o stare pe care impropriu o numim schizofrenie, toată viața omului fiind — dacă vrem — într-un anume sens... schizofrenică, „despicată” între ceea ce este îngăduit și ceea ce este interzis. În clipa cînd lumea exterioară se relevă în mod brutal

— Au venit rezultatele...

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap escu
, esculap esculap esculap
,culap esculap esculap escu.
ap esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

ca insuportabilă, ființa care suferă rupe contactul cu ea, creîndu-și o lume proprie, edicîndu-și propriile legi, răspunzînd numai la vocile celor ce-i sînt dragi și pe care ceilalți nu le aud. Omul inventează atunci personaje, comportări și limbaje, refugîndu-se în tăcere, pentru a asculta mai bine freamătul universului imaginat pe care singur și l-a creat. Deși incoerente, cuvintele lui au totuși sens, cu condiția ca medicul să nu renunțe să le descifreze. „Cheia schizofreniei — susține psihiatru englez — este perseverența, ordonarea ideilor, psihiatru trebuie să se îndirjească pentru a pune la lucru lor sute de piese risipite. Atunci schizofrenic este tratat ca și cum ar fi o ființă perfect normală”.

Cea mai mare parte a psihiatrilor prezenți la reuniunea internațională amintită nu s-au declarat totuși de acord cu punctul de vedere al doctorului Bierer, considerînd schizofrenia ca o tulburare de natură fiziologică. Dealtfel, convingerea acestora că schizofrenia există cu adevărat și nu este o ficțiune, cum crede dr. Bierer, s-a întărit în urma unor experiențe făcute în laborator cu pisici, șobolani și pîianjeni, care au manifestat stări și comportamente schizofrenice, după ce li s-au injectat în organism anumite substanțe chimice.

ACTUALITĂȚI

Virusul herpesului determină criminalitatea?

Cercetări psihiatrice recente au arătat că numeroși asasini contractaseră în copilărie o infecție cerebrală pricinuită de virusul herpesului. Cercetătorii declară că la examenul ultramicroscopice al singelui acestor psihopați, condamnați pentru omucidere, au fost găsite incluziuni citoplasmice specifice acestui virus.

Acum cîțiva ani o geneticiană din Edinburgh a declarat că numeroși condamnați pentru crime prezentau, la analizele efectuate cu mare grijă, un cromozom „y” suplimentar, ceea ce presupune existența unor cauze organice ale criminalității. În timp ce această ipoteză se referă numai la bărbați, ipoteza de mai sus, întemeiată pe efectele psihice ale virusului herpesului, se aplică criminalilor de ambele sexe.

Rămîne acum de verificat care din cele două ipoteze se dovedește a fi și cea mai apropiată de adevăr, ori dacă nu cumva amîndouă sînt la fel de puțin valabile.

Un medicament antiastmatic mai periculos decît boala

Acuzații tot mai numeroase se ridică împotriva preparatului chimic numit „isoproterenol”, făcut răspunzător de moartea multor mii de astmatici din lumea întreagă. Acest foarte răspîndit produs era utilizat mai ales sub formă de aerosoli, inhalați cu ajutorul unor pulverizatoare (spray) speciale.

Accidente mortale au început să se producă încă din 1960, ele atîngînd cifre-record cam la mijlocul deceniului. Numărul deceselor datorate „isoproterenolului” este apreciat la circa 3 500 numai în Anglia, fără a mai socoti și victimele din alte țări. Acest preparat atît de dăunător a făcut ravagii mai ales în rîndurile copiilor și adolescenților, care au murit în urma tulburărilor de ritm cardiac provocate de presupusul remediu, extrem de periculos prin efectele sale secundare.

CANADA

Nichel și argint, uraniu și barită...

O rafală puternică de zăpadă stărnită pe neașteptate din labirintul de străzi al Montrealului m-a oprit tocmai la poalele lui Mont Royal. Incit, după ce am mai făcut câțiva pași, a trebuit să mă dau bătut în fața vremii proaste, mai ales că eram îmbrăcat subțire; dealtfel ținta călătoriei mele era caldul Ciudad de Mexico, nu troienitul oraș canadian. Drept care am renunțat la plimbare și am intrat în cel mai apropiat restaurant ca să mă încălzesc puțin.

Nu-mi amintesc exact tot ce am dis-

acela înalt, robust, a adus serioase corective acestei imagini. Canada nu are numai un relief de cîmpie; în extremitate vest este mărginită de lanțuri muntoase cu piscuri înalte, veșnic acoperite cu zăpadă, în nord se întinde tundra fără păduri — un pământ aproape mort — iar în sud, dimpotrivă, regiuni care beneficiază de suficientă căldură și umiditate pentru ca viața de vie să crească în condiții excelente. Simbolul ales pentru drapelul țării — o frunză ruginită de arțar — arată și el că flora canadiană nu e defel lipsită

Munți și păduri străbătuți de șosele excelente

cutat acolo cu un vecin de masă, un mic funcționar, știu însă sigur că la întrebarea mea: cum ar putea exprima în câteva cuvinte ideea pe care și-o face el despre Canada, mi-a răspuns:

— E imposibil, domnule.

După care a încercat să-mi explice de ce. Canada, a continuat el, este o țară foarte diversă, fie că e vorba despre geografia sau obiceiurile ei, despre limbă, cultură sau locuitori.

În timp ce zburasem deasupra Canadei, îndreptându-ne spre Montreal, sub aripa avionului se derulase clar o cîmpie netedă, verde, acoperită ici-colo de primii fulgi de zăpadă. O cîmpie nesfîrșită, cu orașe și drumuri puține. Incit îmi imaginasem Canada ca pe o țară liniștită, cu relief plat. Exact așa cum mi se întipărise în minte după ce făcusem cunoștință cu ea din cărți.

Dar acolo la restaurant, canadianul

de variație. Dar, caracterizînd Canada drept o „țară de păduri“, am avea în vedere numai o singură bogăție a ei. Atunci cum am putea defini țara în câteva cuvinte? Poate că înfățișarea orașelor și oamenilor ne-ar putea sugera o idee.

Montrealul cu zgîrie-norii lui, cartierele moderne din celelalte orașe de milionari — Toronto și Vancouver — sînt doar niște plăcuțe de aramă strălucitoare pe uriașă construcție care se numește Canada. Construcție care include mult mai multe ferme scunde, elevatori vopsite în culori tari, căsuțe de pădurari și pescari...

Locuitorii Canadei vorbesc câteva limbi. De multe ori, în loc să spună „sînt canadian“, ei se referă la țara europeană de unde au emigrat părinții sau bunicii lor, deși majoritatea zdrobitoare vorbesc engleza. Pînă și la Montreal, socotit un oraș al franco-canadienilor, se poate auzi vorbindu-se frecvent engleza. Dar și franceza este limbă oficială. De aceea, în Canada dosarele cu acte oficiale sînt de două ori mai groase, iar postul de radio Montreal transmite știrile în două limbi, întrerupte de o rație dublă de reclame.

Montrealul s-a dezvoltat mult și datorită boom-ului în construcții generat de Expoziția universală din 1967. Dealtfel boom-ul continuă și acum, în preajma Jocurilor Olimpice din 1976.

Privit de pe Mont Royal, orașul este într-adevăr splendid. Acolo sus se respiră mai ușor decît jos, pe strada Sainte Catherine, care în iulie se sufocă nu numai din cauza gazelor de eșapament produse de șuvoaiele de automobile, dar și din pricina arșitei și umidității care urcă la Montreal, pe valea fluviului Mississippi, din bucătăria mondială a cicloanelor și din cuptorul tropical cunoscut sub numele de Golful Mexic.

La picioarele noastre se întindea un splendid peisaj alcătuit din cedri, pini, arțari și tufişuri. El alterna cu o rețea multicoloră de străzi și clădiri — cînd de câteva zeci de etaje, cînd cît niște

blocuri obișnuite sau vile cu balcoane mari, ca în stațiunile climaterice. Concurînd în înălțime cu sumbrii zgîrie-norii din New York, cei din Montreal sînt totuși mai atrăgători grație coloritului lor agreabil. Rezultat al celor mai moderne tehnici și materiale, ei simbolizează noua epocă în istoria orașului. Dar și celebrul pod Jacques Cartier își păstrează, deși vechi, farmecul nealterat. El se arcuiește peste fluviul Sf. Laurențiu, pe o distanță de o milă, lăsînd să treacă dedesubt nave de mare tonaj.

Navigatorul francez Jacques Cartier a fost primul european care a străbătut Canada. Ce-i putea atrage pe oameni ca el în astfel de tinuturi necunoscute? Celebrul om de știință și călător german Alexander von Humboldt a spus că omul, copleșit de evenimintele curente, caută deseori să se smulgă din prezent pentru a se bucura de simplitatea și măreția naturii, caracteristice perioadei de tinerețe a omului. Dar mari descoperiri geografice au fost făcute și de oameni aflați în slujba unor regi sau negustori bogați, în scopuri absolut prozaice. Cum s-a întîmplat cu Cristofor Columb sau John Cabot. Cel dintîi a servit clasa conducătoare a Spaniei, celălalt pe aceea a Angliei. Cabot a descoperit America, mai exact insulele Terra Nova și Cape Breton — actuale teritorii din estul Canadei — la cinci ani după Columb și a devenit celebru datorită curselor făcute de-a lungul țărmlui, de unde și expresia „cabotaj“. Jacques Cartier a fost însă cel dintîi explorator care a pătruns în inima Canadei, urcînd pe fluviul Sf. Laurențiu.

În 1534, cînd a văzut țărmlurile stîncose, pustii ale insulei Terra Nova, Cartier a notat dezamăgit: „Oare acest pămînt n-a fost dat de Dumnezeu lui Cain?“ Dealtfel și spaniolii care au ajuns pe acele meleaguri au exclamat: „Aca nada!“ — „Aici nu-i nimic!“ Ei căutau, ca pretutindenți, aur, dar au găsit numai o mare care mișuna de pești. Prin exclamația lor: „Aca nada!“, ei au dat, se pare, după cum opinează unii specialiști, numele acestei noi țări: Canada.

La drept vorbind, pămîntul Canadei avea mult aur. Numai că într-o altă zonă a țării, în vest, într-un tinut care a devenit simbolul „febrei aurului“ — în Klondike. Deprînși să obțină totul ușor în Lumea Nouă, spaniolii n-au socotit că ar trebui să exploreze și zonele din interiorul Canadei. Deși, cum a scris Jacques Cartier, în timp ce străbătea țara: „E un pămînt minunat și generos, fertil, cu multe văi și cîmpii splendide. Poate rivaliza cu oricare din țările pe care le-am văzut pînă acum“.

Și nu s-a înșelat. Numai Statele Unite, dacă luăm în considerare lumea capitalistă, întrec acum Canada în producția de grâu, deși ca producție de cereale pe cap de locuitor Canada e pe primul loc. Așadar, să-i spunem „țară a grîului“? Nu știu. Căci Canada de astăzi ar putea fi tot atît de bine numită și țara nichelului și a argintului (primul loc în extracția de nichel și argint în lumea capitalistă), țara aurului, platinei, uraniului (locul doi), minereurilor de fier, sărurilor de potasiu (locul trei), cuprului, bismutului, baritei (locul patru). Iar la toate acestea am putea adăuga și petrolul, gazele Canadei, uriașele ei resurse hidrolice. Dacă ar exporta numai 10 la sută din energia obținută din debitul anual al rîurilor, ar realiza beneficii mai

mari decît din exporturile de grâu, material lemnos și petrol luate la un loc.

Pe piața mondială Canada e numită pe bună dreptate o „mare putere a nichelului“. Foarte puține țări din Occident se pot într-adevăr măsura cu ea în acest domeniu. Sudbury, orașul canadian al nichelului, se mîndrește cu cele mai mari întreprinderi, cu o producție de proporții neobișnuite, cu o excelență pregătire profesională a muncitorilor. Cînd privești harta zonei nordice a Atlanticului, ai impresia că oceanul și-a aruncat toată puterea lui asupra Canadei, dar cum n-a putut-o înghiți, și-a chemat în ajutor doi prieteni: Oceanul Inghetat de Nord și Pacificul. Dar acestea abia dacă au putut să-și împlinte golfuri adînci în trupul Canadei. Într-atît de mare e această țară.

V. Silantiev

MAROC

La ordinea zilei: turismul

Marocul are peisaje splendide. Munții Rif, cu pădurile lor bogate, sînt nepus de frumoși, de impunători. În defileurile adînci se cuibăresc sătulețe ale berberilor mîndri, iubitori de libertate, care în deceniul patru au luptat eroic împotriva colonialiștilor francezi și spanioli. De la hotarul cu Algeria pornește spre vest, spre centrul Marocului, o vale largă numită de istorici „drumul sultanilor“. Cîndva, demult, pe acest vast coridor dintre Atlasul Mijlociu și Munții Rif înainta spre Atlantic cavaleria califilor arabi, care și-au întins ulterior dominația și asupra Peninsulei Iberice. Pe șoseaua care urmează linia țărmlui pot fi văzuți copii care vînd suveniruri, autobuze cu turiști care se îndreaptă fie spre Ketamou, o mică stațiune climaterică din munți fie spre El-Hussein, o localitate de pe litoral.

Mai bine de 1700 kilometri de țărmaritim și oceanic, diversitatea reliefului și a zonelor climatice, monumentele străvechi, în sîrșit apropierea de Europa — toate acestea au determinat dezvoltarea în Maroc a „industriei turismului“. În ultimii ani se investesc mari sume de bani în construirea de hoteluri, în crearea de vaste zone cu stațiuni climaterice, căci avalanșa de turiști crește mereu. Anul trecut numărul lor s-a cifrat la peste un milion, iar în 1975 se estimează că va ajunge la circa 2,7 milioane. În felul acesta, turismul este o importantă sursă de devize pentru Maroc, a cărui economie depinde în mare măsură de comerțul exterior.

Mijloacele obținute din turism micșorează, evident, dependența Marocului de ajutorul financiar străin. Totuși o mare parte din sumele „turistice“ fac cale întoarsă, întrucît construirea de hoteluri și deservirea vizitatorilor străini sînt legate de importul de utilaje costisitoare.

Anul acesta Marocul a trecut la realizarea planului de dezvoltare pe anii 1973—1977, care prevede o creștere anuală a producției globale de 7,5 la sută. Se proiectează ca în decurs de cinci ani să fie investite în diverse ramuri ale economiei 25 miliarde de dirhams. Eforturi susținute vor fi îndreptate și spre dezvoltarea agriculturii, pregătirea de cadre naționale, rezolvarea unor importante probleme sociale, în primul rînd aceea a șomajului.

Într-un mic restaurant din orașul Oujda, centrul administrativ al provinciei omonime din estul Marocului, numai cu mare greutate am putut „conversa“ cu proprietarul. Nici araba și nici franceza nu-i spuneau nimic. Și nu-i de mirare. Căci mai bine de jumătate din locuitorii țării fac parte din populațiile berbere care au trăit acolo încă înainte de venirea arabilor și care au limbile lor specifice; una din aceste populații, zeneta, locuiește în regiunea Oujda. Dealtfel marocanii nu numai că vorbesc limbi diferite, dar se și deosebesc între ei prin culoarea pielii. În zece secole de negoț cu sclavi, arată un cercetător african, prin Maroc au trecut circa 20 de milioane de negri. Urmașii acestora sînt destul de numeroși. Recensămîntul din 1960 arată că atunci Marocul avea numai ceva mai mult de 11 milioane de locuitori, cel din 1970 indică 15 milioane..

I. Potemkin

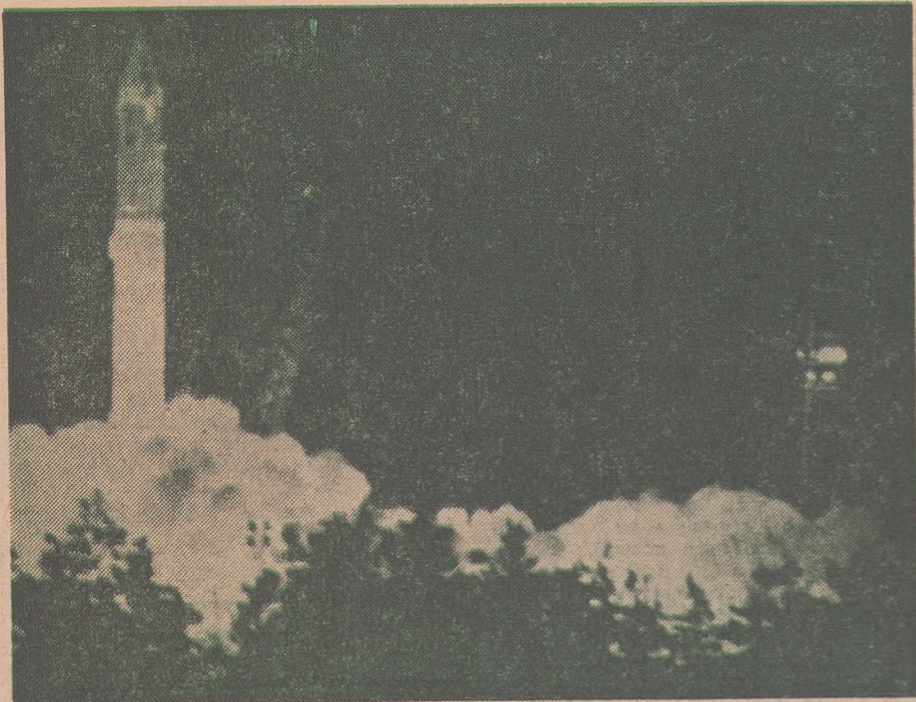

— N-ai nici o grijă, ne prind ei

gLOBUL

globul globul
globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul
globul globul globul globul

Secunda 0 (La Baikonur)

Foto: L. Polikaşin

S-A PETRECUT IN NOIEMBRIE

Trei în tundra

În Evenkia, ținutul Krasnoiarisk, totul trebuie transportat cu avionul: vaci și reni, fin și alimente etc. De aceea, când a fost vorba să fie expediat spre satul Essei — cel mai nordic punct al regiunii — un tractor, tot cu avionul urma să fie transportat. Dar tractoristul N. Kroliveț s-a oferit să-l ducă el prin tundra. Ceea ce însemna o distanță de 900 de kilometri, dar mai însemna și să se realizeze o economie de 35 000 de ruble față de transportul cu avionul.

Deși originar de pe alte meleaguri, Kroliveț seamănă la fire cu evencii, care, când au de făcut o treabă de a cărei reușită nu sint foarte siguri, mai întâi chibzuiesc bine situația și numai după aceea se apucă sau nu de treaba respectivă. Această trăsătură de caracter a șoferului l-a determinat probabil și pe directorul gospodăriei, căreia îi era destinat tractorul, să-i accepte propunerea. Ca însoțitor i-a fost dat P. Botulu, un bun cunoscător al tundrei.

Prima sută de kilometri au străbătut-o fără peripeții. După care Kroliveț a observat în glumă: nu mai avem decât opt sute de kilometri și sintem acasă. Dar tovarășul lui l-a apostrofat că ar putea să „deoache” tractorul.

Curind au intrat pe gheața unui lac, liliachiu sub razele piezișe ale soarelui polar. Era cel dintii dintr-o mare salbă de lacuri pe care urmau să le străbată N-au apucat însă să înainteze prea mult, că sub șenila din stînga gheața a început să trosnească. Kroliveț a deschis în grabă ușa cabinei, l-a împins afară pe Botulu, după care a sărit și el pe luciul gheții. Apa rece a-nceput să le „ardă” picioarele. Tractorul se apleca încet spre stînga. Fără să stea prea mult pe gînduri, Kroliveț a urcat din nou în cabină, a accelerat și, improvizîndu-și tovarășul cu stropi de gheață, a înaintat cițiva metri. Apoi, incredințindu-se că tractorul nu mai era amenințat, deși nu mai putea înainta, a hotărît să rămînă acolo pînă dimineața.

A doua zi au tăiat din pădure cițiva brazi, i-au dus pînă la tractor și i-au vîrît sub șenile. Apoi au pornit motorul, au accelerat treptat și s-au smuls din încheștarea gheții. Și nu s-au mai oprit pînă la următorul lac. Ajunși acolo n-au mai glumit ca înainte cu o zi, ci s-au întrebat dacă n-ar fi mai bine să-l ocolească. Dar asta ar fi însemnat încă o săptămînă de drum. Încît au hotărît să-l traverseze totuși, circundînd mai mult pe prundișul care ieșea de sub gheață. Acest „drum” îi zguduia însă atît de puternic, încît n-au mai putut merge și noaptea.

Cînd s-au trezit dimineața, au constatat, spre spaima lor, că spre lac adia un vînt cald. Gheața se putea topi dintr-o clipă în alta. Într-adevăr, deși tractorul continua să înainteze pe gheață, în jurul lui se adunau, tot mai amenințătoare, mici valuri. E greu de descris de aceea sentimentele pe care le-au trăit cei doi pînă s-au văzut, în sfîrșit, de partea cealaltă a lacului, pe pămînt ferm. Scăpat și de această grea încercare, Kroliveț s-a uitat întimplător în oglinda retrovizoare și a constatat cu groază că pămîntul albise de tot.

Pe la jumătatea drumului au fost detectați de un avion cu combustibil. De la pilot au aflat că traseul lor era urmărit de tot ținutul, căci el marca de fapt o nouă etapă în cucerirea tundrei.

Pe neașteptate, vremea s-a răcit din nou. Către sfîrșitul călătoriei, gerul devenise insuportabil. La un popas, lui Kroliveț i-au degerat mîinile și fața. Însoțitorul lui l-a lecuit cu mijloace moștenite de la străbunii tunguși. Apoi, constatînd că drumul va dura mai mult decît crezuseră ei, și că li se terminau merindele, a-nceput să se îngrijească de improspătarea rezervelor. Și din nou au pornit la drum!

Cînd, în cele din urmă, au zărit, satul Essei, cei doi s-au întors cu spatele unul la altul ca să nu-și vadă ochii înlăcrimați.

O SPUN CAROTELE

Virsta Antarcticii

Potrivit părerii unor cercetători, ghețurile celui de-al șaselea continent al globului — Antarctica — ar fi mult mai vechi decît se credea pînă acum: 20 de milioane de ani în loc de cinci! Această afirmație glaciologiei o bazează pe o serie de foraje recent executate, cu prilejul cărora a fost extras un kilometru de carote, din 16 puțuri forate în mare. În carotele de sedimente au fost găsite pietricele și mici sfîrîmături de rocă, materiale prea grele pentru a fi transportate de curenții oceanici. Dimpotrivă, ele sint ușor transportate în

— Ce zice?

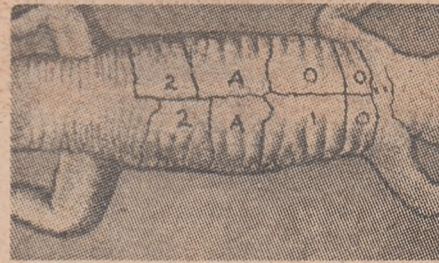
mare și încă în mari cantități de către ghețari, prezența lor în straturile sedimentare semnalfind de obicei o veche existență a unei glaciații continentale. Or, s-a constatat că în straturile mai vechi de 20 milioane de ani nu există pietriș. În schimb, el poate fi întilnit cu regularitate în terenuri ce au fost date între 20 și 5 milioane de ani, în cel de-al cincilea milion cantitatea de pietriș crescînd considerabil, pentru ca apoi să se micșoreze și să revină la nivelul precedent. Fapt ce nu poate fi altfel interpretat decît prin aceea că ghețurile Antarcticii au început să se formeze în urmă cu aproximativ 20 milioane de ani, realizînd o bruscă înaintare acum 5 milioane de ani. Această recrudescență este considerată de cercetători ca începutul glaciației. În acel moment, se presupune, platforma glaciară s-ar fi întins cu 3-400 km mai spre nord decît astăzi. Dar această înaintare a ghețurilor ar fi fost repede urmată de o topire și o revenire la limitele actuale.

N-AU ÎNCĂ DE CE VĂRSA LACRIMI

Inventarierea crocodililor

În urma restricțiilor impuse în ultimii ani vînătorii de crocodili, numărul acestora a crescut vertiginos în apele americane. Crudele și cutezătoarele reptile prejudiciază economia multor regiuni din S.U.A., atacînd animalele domestice și, năruitori, însuși omul le cade victimă.

Cu toate acestea, autoritățile au opinat că este încă prea devreme pentru a permite iar vînarea aligatorilor. Mai mult, au fost luate măsuri de protecție și chiar de sporire a numărului lor. În

acest sens se procedează la inventarierea animalelor tinere. Cum se procedează? Pintelele crocodilului, care aduce cu o cuirasă, este divizat în opt porțiuni, iar liniile de despărțire dintre ele sint delimitate cu vopsea. Desenul astfel obținut este apoi fotografiat. La fotografie mai sint anexate și alte semnalmente, care individualizează precis exemplarul respectiv — în natură nu există două exemplare similare.

Grație acestor dosare „crocodilești”, vînătorii și specialiștii pot urmări cu ușurință starea turmelor de crocodili.

PRIMUL TOREADOR-FEMEIE

Temerara Angelita

În vîrstă astăzi de 26 de ani, Angelita, fiica unui polițist din Andalusia, și-a hotărît de mult viitorul. Într-adevăr, la prima ei „confruntare” cu un taur avea numai 11 ani. Apoi curajoasa seniorita a plecat în America Latină unde a fost de trei ori rănită în arenă.

În 1970, Angelita s-a întors în Spania hotărîtă să obțină anularea unei dispoziții de la sfîrșitul deceniului patru care interzicea categoric femeilor să lupte cu taurii. Căci, afirmă seniorita-toreador: „Dacă femeile pot să joace fotbal și să piloteze avioane, nu vād de ce n-ar putea participa la coride. Toreadorul nu e un măcelar. Corida este o artă”.

Dar hotărîrea Angelitei de a se produce în Spania. În „Plaza de toros”, a declanșat o avalanșă de proteste. Un cunoscut comentator de coride, Vicente Zabala, a publicat într-un ziar madrilen un articol plin de maliție la adresa frumoasei spaniole, în care îi prezicea un singeros fiasco. Un alt pămăș al coridei, Jose Bau care, începînd din 1930, i-a văzut la lucru pe toți toreadorii celebri, a socotit că ideea practicării de către femei a unei inde-

... varia ...
ia varia varia va
a varia varia varia v.
varia varia varia varia v.
aria varia varia varia var
a varia varia varia varia v.
aria varia varia varia varia va
varia varia varia varia varia va

letniciri prin excelență masculine este mai mult decît o aberație.

Încurajată însă de sprijinul femeilor spaniole și al unor concetățeni de marcă, neînduplecata Angelita a ieșit pînă la urmă învingătoare. Un tribunal madrilen a hotărît: Angelita poate primită în asociația toreadorilor și poate participa la coride. Asociația profesională a toreadorilor i-a și propus temerarei colege să-și înceapă activitatea.

JOCURILE NATURII

Cicloul a creat o insulă

După cît se pare, cicloanele joacă un rol important în formarea atolilor. Formarea unei insule din atolul Funa (la 750 kilometri nord de insulele Fiji) în ziua de 21 octombrie 1972 este socotită acum un exemplu concludent.

De o extremă violență, cicloul Bebe a lăsat numai pe atolul Funa 800 de locuitori fără adăpost, a ucis 6 oameni, a pricinuit naufragiul a 4 nave și a ridicat un enorm dig de prundiș. La fel de larg ca celelalte insule ale atolului, digul are o lungime de 18 kilometri și o înălțime de 37 metri.

O echipă de cercetători care a m-cercat să afle cum a fost înălțat acest

De la stînga la dreapta: laguna, insula și digul

dig n-a putut stabili nici o legătură între grosimea sau forma lui și prezența sau absența unei insule între el și atol. Ea n-a găsit printre rocile care constituie acum digul nici o rămășiță originară din insula principală a atolului. Nouăzeci și nouă la sută din pietricele sint mai mari decît grăunțele de nisip. Marea majoritate sint sfîrîmături de corali.

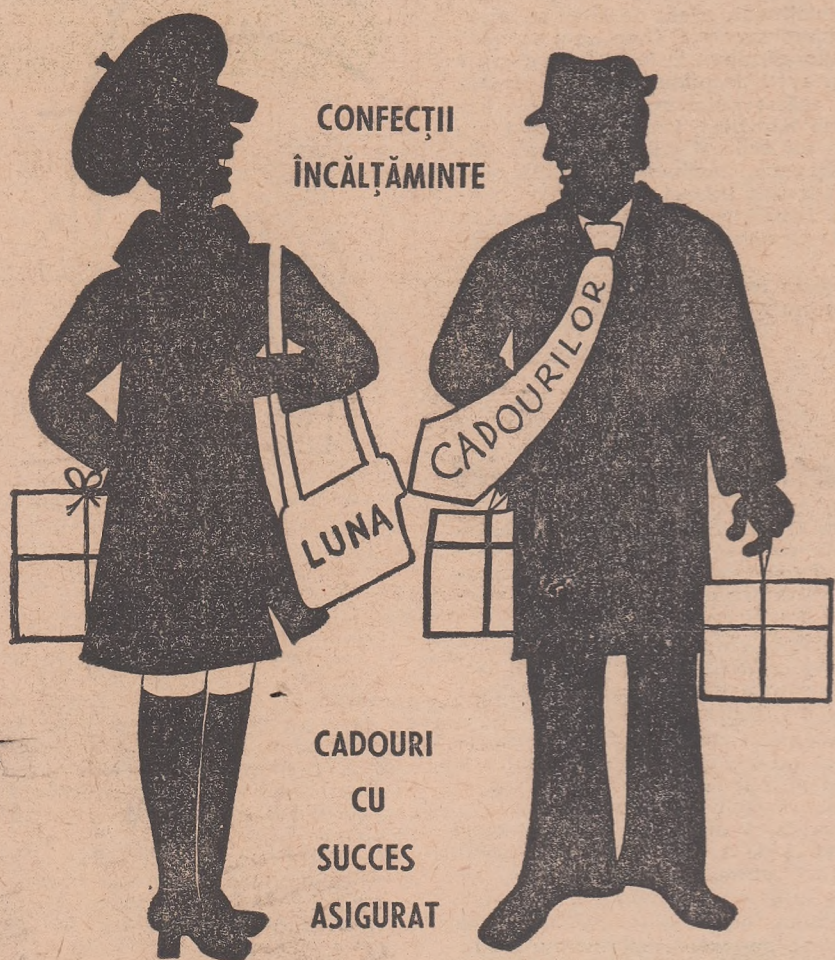
Aceste observații dovedesc că digul este format din materiale originare de pe fundul mării. Dealtfel plonjări repetate au permis să se constate că prelungirea subacvatică a zonei atolului este formată din aceleași elemente. În timp ce zona protejată acum de dig aproape că nu mai conține corali. În schimb proliferază o algă verde care înainte nu exista.

PRIMUL CADOU

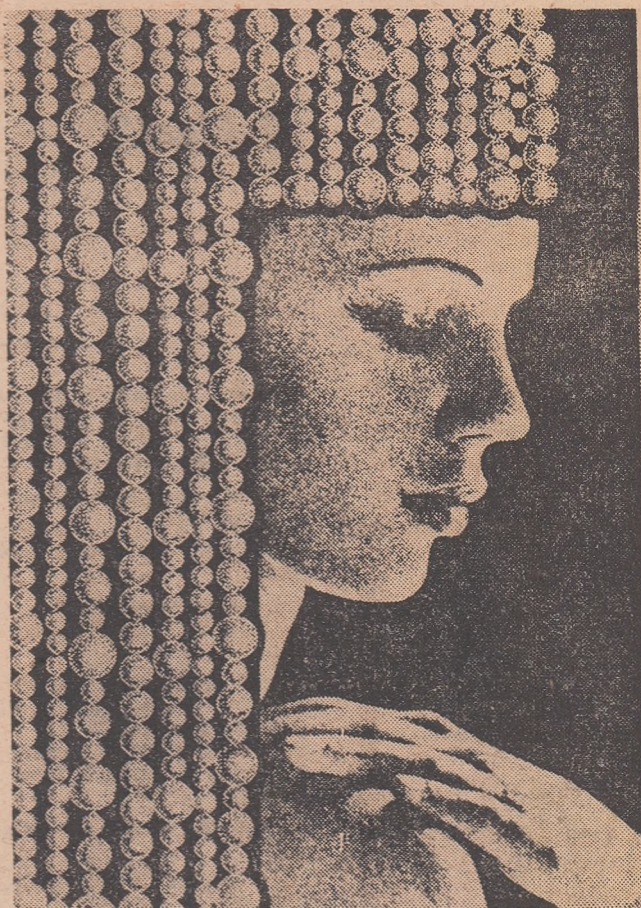
...din suita celor pe care doriți să le oferiți celor dragi poate fi și un tricou fără guler din import, bumbac sută la sută, articol vestimentar practic, recomandat în diverse ocazii : sport, turism etc. Plăcute la purtat, ușor de întreținut, ieftine, prezentate în culori pastelate, tricourile fără guler, din bumbac, vă așteaptă în toate magazinele de specialitate.

Vizitînd chiar acum magazinele comerțului de stat, veți putea alege, fără dificultate, cadoul preferat, care poate fi : o păpușă din material plastic — Carmen, Camelia, Liliana, Nicoleta, un tren electric, un avion și multe, multe altele.

DECEMBRIE 1973 LUNA CADOURILOR

Vizitînd chiar acum magazinele comerțului de stat, veți putea alege, fără dificultate, cadoul preferat, care poate fi : un colier cu strasuri, un colier din cristale, un colier fantezi, clipsuri cu strasuri, clipsuri cu cristale, brățări cu strasuri, inele cu diferite pietre ș.a.

Recom

ANUNȚ

**Întreprinderea de turism,
hoteluri și restaurante
București**

angajează cu ocazia revelionului, în perioada 29 XII 1973 — 1 I 1974, orchestre de muzică ușoară care să concerteze în stațiunile balneo-climaterice din țară.

Prezentarea în str. 13 Decembrie nr. 4, et. II, cam. 39, pînă la data de 18 Decembrie 1973.

— Mmm, bună a mai fost mîncarea de azi!

Experiment întrerupt

Azi e o zi mare pentru mine: devin obiectul unui experiment interesant. Am făcut și un pariu. Am coborît într-o peșteră pentru a stabili cu precizie cît timp poate rezista acolo un om. Mi s-au dat provizii de alimente, apă, ba chiar și 20 de ruble — pentru orice eventualitate. Prietenii mei au rămas sus și așteaptă clipa cînd am să mă plictisesc să stau singur în peșteră. Atunci eu am să trag de o sfoară, iar ei au să mă ridice la suprafață. Rămîne însă de văzut care din noi o să se plictisească mai repede!

Prima zi

Au trecut două ore de cînd sînt în peșteră. Prietenii m-au rugat să memorez atent senzațiile pe care am să le încerc. Sînt numai ochi și urechi... Dar pînă acum nu am nici o senzație. Ba nu! Am strănutat! Îmi notez repede în jurnal faptul. Am strănutat și a doua oară. Nu cred însă că e vorba de vreo răceală; de vină e probabil gravitatea momentului.

A doua zi

Înainte de a începe acest experiment, prietenii m-au avertizat că singurătatea are să-mi ascute simțurile. Nu i-am crezut, acum însă constat că aveau dreptate. Chiar de ieri am observat că am un apetit grozav! Sînt foarte curios să văd ce-o să fie mai departe.

Ziua a treia

Și simțul olfactiv mi s-a ascuțit. Nasul îmi spune că, sus, prietenii mei prepară șașlik. Mie mi-au dat numai conserve. Si mai zic că-mi sînt prieteni!

Ziua a patra

Simțul tactil e și el mult sensibilizat. Ieri am descoperit sub căptușeala hainei o bancnotă de trei ruble. Probabil că am ascuns-o mai demult, ca să n-o vadă soția și apoi am uitat-o. Ori poa-

te că înainte de a coborî în peșteră am luat din greșeală haina altcuiva.

Ziua a cincea

Am niște ochi de vultur. Am observat că ceea ce găsisem sub căptușeală nu era o bancnotă de trei ruble, ci de o rublă. Și încă una foarte uzată. Dar nu m-am apucat s-o lipesc, ci am vîrît-o înapoi sub căptușeală.

Ziua a șasea

Auzul a devenit extrem de fin. Aud sus pe cineva care discută într-o limbă străină. Prietenii mei vorbesc numai rusește; înseamnă că-i aud prin pămînt pe locuitorii de pe cealaltă parte a globului pămîntesc.

Ziua a șaptea

Mi s-a ascuțit și memoria. Dar tocmai din cauza asta trebuie să întrerupem experimentul... Hei, ridică-mă repede! Mai repede! Se întimplă o nenorocire! Am uitat acasă fierul în priză!!!!

Nikolai Elin
Vladimir Kașev

Reflecții

— Săracul cal, nu se poate scobi în nas.

La vederea unui tablou cu o madonă:
— Uite madona cu madonașul!

— La Anapa e așa de cald de parcă ai sta pe plît.

Un copil desenează flori, iar de jur împrejur o mulțime de puncte.

— Ce sînt astea? Muște?

— Nu, mirosul florilor.

— Unde te-ai zgîriat așa?

— La piscină.

— Struțul e o girafă. Numai că e pasăre.

La vederea unui tren:

— De-acolo vin norii. Locomotiva îi face.

Dacă-l necăjești pe Elia, un băiețel de doi ani, el replică amenințător:

— Fac întuneric.

Și închide ochii, și îi strînge tare-tare, convins că în toată lumea e acum întuneric.

— Volodea, ai văzut? La cocoș nasul e gura.

— E rău să fii pasăre: vrei s-o săruți pe mama și o înțepi.

— Știu eu, bunicul a fost întîi o maimuță, apoi a început să lucreze și s-a făcut om. Pe urmă l-a făcut pe tata și tata pe mine.

— E adevărat că în America toate scaunele sînt electrice?

Kornei Ciukovski

Se lucrează...

— Asta e prima secție a institutului nostru. Vă rugăm, nu vorbiți tare. Se lucrează...

În fața dumneavoastră e șeful secției, acolo, la biroul mai mare. Nu atît de mare totuși, încît să nu se vadă șeful. Acum nu se vede însă, pentru că e probabil la alt șef de secție, într-o problemă de muncă.

Aici e inginerul principal... pe care l-a luat la bufet desenatoarea Oksana. Altfel ar fi fost cu siguranță la biroul lui.

Și acum, în fața dumneavoastră e un inginer-constructor care lucrează la planșetă. Da, sigur, aveți dreptate, acum nu e lângă planșetă. Dar l-am întîlnit pe coridor. Cel care fuma lângă extincător, deși de fapt nu fuma — s-a deprins să doarmă de-a-npicioarele.

Acum ne apropiem de-al doilea inginer-constructor, care lucrează la a doua planșetă. Nuu... e inutil să vă uitați sub planșetă; dacă nu e, înseamnă că... nu-i.

La al treilea inginer constructor, de fapt o ingineră, nu mai mergem, întrucît e la Palatul căsătoriilor — face de mult demersuri să obțină aprobarea de a se căsători acolo: Palatul căsătoriilor refuză însă, pentru că dînsa ține să se mărite a treia oară... Și numai la Palatul căsătoriilor.

Mai bine să ne îndreptăm spre un bun specialist, tovarășul Goșa, care cu siguranță se află la locul lui. Și mai sigur e totuși că nici el nu este — e a treia zi de cînd adună banii de abonamente la revista teoretică „Lopățica noastră”.

Așaa... În fine aici e locul de muncă al desenatoarei Oksana, despre care tocmai vă spuneam că l-a luat pe...

Și ultimul membru al acestui colectiv, candidata în științe tehnice Klavdia Ismailovna, aceea de lângă stelaș, în fața dumneavoastră. Cum nu e ea, dacă vă spun că dînsa este? Dar cine-i? A, da, aveți dreptate, nu e ea, pe stelaș e agățat puloverul pe care îl împletește Klavdia Ismailovna. Mai are numai mîncele și gulerul. Da, da, păcat, Klavdia Ismailovna e învoită pentru al treilea infarct al surorii ei, Antonida Ismailovna, cu care stă acum la rînd la garnituri de polietilenă din import...

Și acum ieșim din prima secție. Vă rugăm nu vorbiți tare. Se lucrează...

I. Rodionov

Pentru orele de vîrl

Cum să folosim mijloacele de transport în comun în orele de vîrl? Este o problemă care ne preocupă pe foarte mulți dintre noi. De aceea îmi permit să dau și eu cîteva sugestii.

În primul rînd trebuie să renunțăm definitiv la lupta corp la corp. Cel mai repede și mai ușor se urcă în autobuz nu cei mai puternici, ci cei mai abili.

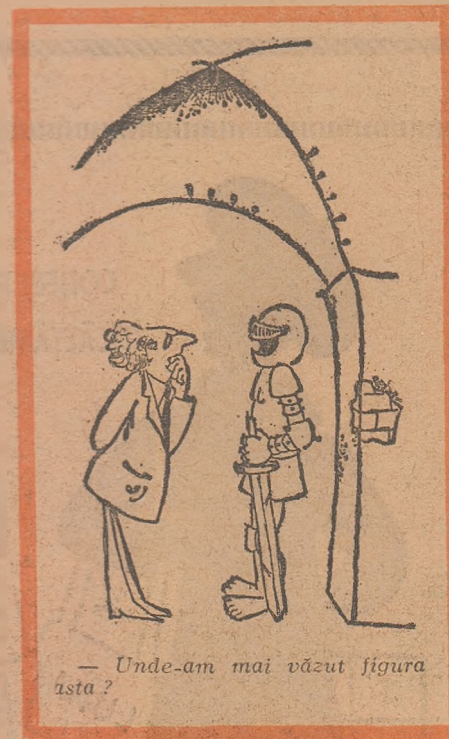
Încît prima concluzie care se impune e că nu trebuie să luptăm pentru a ajunge primul la scară. Căci primul e totdeauna smuls de pe această poziție, iar locul lui e ocupat de alți doi pînă la cinci inși. Așadar, printre acești cinci inși trebuie să fim. Aici se pot lua însă în considerare cîteva variante:

a) Putem ocupa o poziție cît mai strategică, respectiv mai avansată în fața mulțimii, sub pretext că ne uităm după autobuzul care trebuie să vină, avînd în mînă un carnetel și un stilou, semn că scriem un reportaj. Asta ne asigură autoritatea atît de necesară și ne pune la adăpost de eventualele (potențialele) atacuri împotriva poziției pe care o ocupăm. Cum se apropie autobuzul coborîm vîlăuși mîinile fără nici o grijă în poziție de drepti. Multimea care se năpustește din spate ne va urca cu siguranță în autobuz.

• umor •
ur umor umor u
r umor umor umor
umor umor umor umor
ior umor umor umor u
umor umor umor umor
nor umor umor umor um
r umor umor umor umor
mor umor umor umor um

b) Putem încerca să identificăm pasagerul care, probabil, va lua primul autobuzul și care, repet, nu este nici cel mai înalt și nici cel mai puternic. Ci, de obicei, un ins uscățiv, cu maxilarul proeminent și privirea hotărîtă. Nu se agită, e calm, dar ca un arc de ceas întors care abia așteaptă să pornească. Așaaa... deci să încercăm să ocupăm un loc în fața acestui „arc”. Odată

— Unde-am mai văzut figura asta?

pornit, el ne va proiecta inevitabil și pe noi în autobuz.

c) Și acum un procedeu foarte aristocratic, dar cam riscant: cînd ne apropiem de autobuz să dăm impresia că vrem să ne aruncăm înaintea lui. Șoferul va frîna brusc și, în corp secință, călătorii vor fi bine presați. În clipa următoare să încercăm a cuceri cel dintîi spațiu astfel eliberat în autobuz.

d) Pentru cei cu voință mai slabă, aș putea propune o metodă elementară — mersul pe jos în direcția opusă casei unde locuiesc pînă la stația terminus a autobuzului (tramvaiului, troleibuzului).

Mai există, evident, și alte modalități de urcare într-un mijloc de transport supraaglomerat ca, de pildă, mersul în cap, în mîini, simularea leșinului, purtarea în brațe a unui sugă (păpușă) etc. etc. Este ușor de înțeleas însă că aceste metode nu pot fi însușite toate odată.

Ele trebuie învățate pe rînd...

Succes...

A. Sergheev

